

MAAILMANPERINTÖ SUOMESSA

Opetusministeriön maailmanperintötyöryhmän muistio ja toimenpide-ehdotukset

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:15

Opetusministeriö • Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto • 2003

Undervisningsministeriet • Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen • 2003

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto

Meritullinkatu 10, Helsinki

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Yliopistopaino, Helsinki 2003

ISBN 952-442-199-2 (PDF 952-442-504-1)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön julkaisuja 2003:15

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
22.5.2003

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Maailmanperintötyöryhmä puheenjohtaja Rauno Anttila sihteerit Anu Ahoniemi, Margaretha Ehrström, Päivi Salonen		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamis- pvm 21.3.2002	Dnro 24/043/2002
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Maailmanperintö Suomessa. Opetusministeriön maailmanperintötyöryhmän muistio ja toimenpide-ehdotukset Världsarvet i Finland. Promemoria och åtgärdsförslag av undervisningsministeriets världsarvsarbetsgrupp			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä Maailmanperintötyöryhmän tehtävänä oli sopia aieluettelon valmisteluun ja maailmanperintökohteiden esittämiseen liittyvistä yhtenäisistä menettelytavoista. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli pohtia kohteiden ylläpitoon liittyvän vastuunjaon selkeyttämistä. Osana työskentelyä työryhmä kuuli useita asiantuntijoita. Työryhmä kartoitti Suomen tähänastisen toiminnan maailmanperintösopimuksen toteuttamisessa. Suomi on ratifioinut sopimuksen 1987, toimittanut aieluettelon maailmanperintökeskukselle 1990 sekä esittänyt luettelosta viittä kulttuuriperintökohdetta, jotka on hyväksytty maailmanperintöluetteloon 1991–1999. Maailmanperintöön liittyvä kansallinen toiminta on tapahtunut useilla tahoilla samanaikaisesti ja yhteistyö on ollut satunnaista. Maailmanperintökohteiden suojeluun ja hoitoon on ollut käytettävissä liian vähäiset henkiset ja aineelliset resurssit, samoin kohteita koskevaan tiedotukseen ja koulutukseen. Myös kohde-esitysten valmisteluun sekä niitä koskevaan seurantaan tarvitaan lisää resursseja jatkuvasti nousseen vaatimustason vuoksi. Työryhmä ehdottaa maailmanperintöasiain neuvottelukunnan perustamista maailmanperintöä koskevien asioiden kansalliseksi yhteistyöelimeksi. Poikkihallinnollisessa neuvottelukunnassa olisivat edustettuina Suomen maailmanperintöyhteistyön kannalta keskeiset tahot. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi toimia yhteistyöelimenä, edistää maailmanperintöön liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä sekä seurata ja pyrkiä edistämään suomalaisten maailmanperintökohteiden valmistelua, ylläpitoa ja hoitoa ja kehittämään niiden hallinnointia ja rahoitusmahdollisuuksia. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi myös tehdä esityksiä maailmanperintöä koskevan tiedottamisen, koulutuksen ja muun yhteistoiminnan järjestämiseksi. Työryhmän näkemyksen mukaan Suomen tulisi noudattaa toimissaan maailmanperintökomitean hyväksymää globaalistrategiaa. Työryhmä ehdottaa myös menettelytapoja Suomen aieluettelon valmistelulle sekä kohteiden esittämiseksi. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että maailmanperintökohteiden suojelu ja hoito toteutetaan asiantuntevasti ja sen tulisi toimia esimerkkinä Suomessa muille kulttuuri- ja luonnonperintökohteille. Työryhmä esittää määrärahaa maailmanperintökohteiden entistämiseen ja korjausavustuksiin sekä maailmanperintöön liittyvään suunnittelu-, tutkimus-, tiedotus- ja koulutustoimintaan. Lisäksi työryhmä esittää määrärahaa kohde-esitysten valmisteluun. Työryhmän esityksenä on myös osoittaa maailmanperinnölle määrärahoja luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon sekä luonnonsuojelualueiden talonrakennustöihin kohdistetuista varoista. Määrärahaa esitetään myös maailmanperintöasiain neuvottelukunnan toimintaan sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Lisäksi työryhmä esittää, että kohteiden ylläpitäjätahot ja muut paikalliset toimijat pyrkisivät mahdollisuuksien mukaan osoittamaan maailmanperintökohteiden hallinnointiin, hoitoon ja suojeluun määrärahoja suhteessa valtion kasvaneeseen panostukseen.			
Avainsanat Maailmanperintösopimus, maailmanperintökomitea, maailmanperintökeskus, maailmanperintö, maailmanperintökohteet, maailmanperintöluettelo, aieluettelo, globaalistrategia, kulttuuriperintö, luonnonperintö, maailmanperintöasiain neuvottelukunta			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:15		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-199-2 (PDF 952-442-504-1)
Kokonaissivumäärä 52	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare

Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum

22.5.2003

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Världsarvsarbetsgruppen ordförande Rauno Anttila sekreterare Anu Ahoniemi, Margaretha Ehrström, Päivi Salonen		Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 21.3.2002	Dnr 24/043/2002
Publikation (även den finska titeln) Världsarvet i Finland. Promemoria och åtgärdsförslag av undervisningsministeriets världsarvsarbetsgrupp Maailmanperintö Suomessa. Opetusministeriön maailmanperintötyöryhmän muistio ja toimenpide-ehdotukset			
Publikationens delar promemoria samt bilagor			
Sammandrag <p>Arbetsgruppen hade till uppgift att avtala om enhetliga tillvägagångssätt i anslutning till beredningen av den tentativa listan och framläggandet av världsarvsobjekten. Vidare skulle arbetsgruppen fundera över olika sätt att åstadkomma en klarare arbetsfördelning vid underhållet av objekten. Som ett led i arbetet hörde arbetsgruppen flera experter.</p> <p>Arbetsgruppen kartlade Finlands verksamhet hittills vid genomförandet av världsarvskonventionen. Finland ratificerade konventionen år 1987, sände den tentativa listan till världsarvscentret 1990 samt har ur listan föreslagit fem världsarvsobjekt, som har tagits upp på världsarvslistan 1991–1999.</p> <p>Den nationella verksamheten i anslutning till världsarvet har skett på flera olika håll samtidigt och samarbetet har varit slumpmässigt. Alltför få personresurser och materiella resurser har kunnat utnyttjas för att skydda och sköta världsarvsobjekten. Detsamma gäller också information och utbildning som gäller objekten. Även för beredningen av förslagen till objekt samt uppföljningen av dem behövs ytterligare resurser eftersom kravnivån ständigt stiger.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att det inrättas ett nationellt samarbetsorgan för ärenden som gäller världsarvsfrågor, dvs. en delegation för världsarvsärenden. I delegationen, som sträcker sig över förvaltningsgränserna, skall finländska instanser av vikt med tanke på världsarvssamarbetet vara representerade. Delegationens uppgift är att fungera som samarbetsorgan, främja de nationella och internationella kontakterna i anslutning till världsarvet samt följa och försöka främja beredningen, underhållet och skötseln av de finländska världsarvsobjekten och utveckla förvaltningen och finansieringsmöjligheterna i fråga om dem. Delegationen har också i uppgift att lägga fram förslag till hur informationen, utbildningen och den övriga samarbetsverksamheten kring världsarvet skall ordnas.</p> <p>Enligt arbetsgruppens åsikt bör Finland i sina åtgärder iaktta den globaliseringsstrategi som godkänts av världsarvskommittén. Arbetsgruppen föreslår också tillvägagångssätt för beredningen av Finlands tentativa lista samt för framläggandet av objekten. Vidare föreslår arbetsgruppen att skyddet och skötseln av världsarvsobjekten genomförs på ett sakkunnigt sätt och att detta skall fungera som exempel för andra kultur- och naturarvsobjekt i Finland.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår ett anslag för renovering av världsarvsobjekt och för reparationsunderstöd samt för planerings-, forsknings-, informations- och utbildningsverksamhet som hänför sig till världsarvet. Dessutom föreslår arbetsgruppen ett anslag för beredningen av förslagen till objekt. Enligt arbetsgruppens förslag skall det också anvisas anslag för världsarvet av sådana medel som tilldelats skötsel och underhåll av naturskyddsområden samt husbyggnadsarbeten i naturskyddsområden. Även verksamheten i Delegationen för världsarvsärenden samt det internationella samarbetet föreslås få anslag.</p> <p>Dessutom föreslår arbetsgruppen att de instanser som är huvudmän för objekten och andra lokala aktörer i mån av möjlighet och i förhållande till den ökade satsningen från statens sida skall anvisa anslag för förvaltningen, skötseln och skyddet av världsarvsobjekten.</p>			
Nyckelord Världsarvskonventionen, världsarvskommittén, världsarvscentret, världsarvet, världsarvsobjekt, tentativ lista, global strategi, kulturarv, naturarv, Delegationen för världsarvsärenden			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2003:15		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-199-2 elektronisk publikation: ISBN 952-442-504-1(PDF)
Sidoantal 52	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

		Description	
Publisher Ministry of education		Date of publication 22.5.2003	
Authors (if a committee: name, chair, secretary) National Committee on World Heritage Chair: Rauno Anttila Secretary: Anu Ahoniemi, Margaretha Ehrström, Päivi Salonen		Type of publication Committee report	
		Contacted by Ministry of Education	
		Committee appointed on 21.3.2002	Dno 24/043/2002
Name of publication Report of the National Committee on World Heritage			
Parts report and appendices			
Abstract <p>The National Committee on World Heritage was appointed to determine common procedures for the preparation and presentation of World Heritage sites and to look into ways of clarifying the distribution of responsibilities in the maintenance of the sites. The committee heard a number of experts to this end.</p> <p>The national committee reviewed the action taken by Finland so far with a view to implementing the World Heritage Convention. Finland acceded to the Convention in 1987, submitted a tentative list to the World Heritage Centre in 1990 and nominated five sites in the tentative list, which were inscribed in the WH List between 1991 and 1999.</p> <p>At the national level, action relating to World Heritage is carried out simultaneously by different players and cooperation has been sporadic. The human and material resources available for protecting and managing World Heritage sites and for relevant information and education have been inadequate. More resources are also needed for the preparation and follow up of sites in response to growing quality demands.</p> <p>The national committee proposes that a national consultative body be set up to coordinate World Heritage matters in Finland. The cross-sectoral body would represent all the foremost partners dealing with World Heritage. It would take care of cooperation, promote national and international contacts relating to World Heritage and follow up and promote the preparation, maintenance and care of Finnish WH sites and develop their administration and financing. It would also put forward proposals concerning information, education and other cooperation relating to WH.</p> <p>The national committee is of the opinion that Finland should use the global strategy proposed by the WH Committee and suggests some procedures for the elaboration of Finland's tentative list and the presentation of the WH sites. In addition, the committee sees that the protection and care of Finnish WH sites should be done expertly and they should act as an example for other cultural and natural heritage sites.</p> <p>The national committee proposes an appropriation be made available for the restoration and repairs of WH sites and for planning, research, information and education relating to World Heritage. It further proposes that resources be made available for preparing the nomination of further sites. In the committee's opinion, resources for World Heritage could also be allocated from government funds earmarked for the maintenance and care of nature reserves and for construction. An appropriation is also suggested for the work of the national consultative WH body and international cooperation.</p> <p>The national committee suggests that the authorities and organisations maintaining WH sites and other local partners seek to make similar increases in the resources they allocate for the administration, care and protection of WH sites.</p>			
Other information			
Name and number of series Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:15		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-199-2 (PDF 952-442-504-1)
Number of pages 52	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality Public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 21.3.2002 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin sopia aielistan valmisteluun ja kohteiden esittämiseen liittyvistä yhtenäisistä menettelytavoista. Työryhmän tehtävänä oli myös pohtia kohteiden ylläpitoon liittyvän vastuunjaon selkeyttämistä.

Opetusministeriö kutsui työryhmän puheenjohtajaksi kulttuuriasianneuvos Raija Mattilan opetusministeriöstä ja jäseniksi johtaja Jaakko Antti-Pojan Suomenlinnan hoitokunnasta, ylitarkastaja Jukka-Pekka Flanderin ympäristöministeriöstä, yliarkkitehti Minna Perähuhdan ympäristöministeriöstä, erityisneuvonantaja Satu Heikkisen opetusministeriöstä, yli-intendentti Maire Mattisen Museovirastosta ja johtaja Eero Niinikosken UPM-Kymmene Oyj:stä. Lisäksi opetusministeriö kutsui 23.9.2002 työryhmän jäseneksi aluejohtaja Matti Määtän Metsähallituksesta.

Raija Mattilan pyydettyä 4.6.2002 eroa työryhmän puheenjohtajan tehtävästä opetusministeriö kutsui työryhmän puheenjohtajaksi johtaja Rauno Anttilan opetusministeriöstä.

Työryhmän sihteereiksi kutsuttiin tutkija Margaretha Ehrström Museovirastosta ja kulttuurisihteeri Päivi Salonen opetusministeriöstä. Lisäksi sihteeriksi kutsuttiin 23.9.2002 ylitarkastaja Anu Ahoniemi opetusministeriöstä.

Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 15.10.2002 mennessä. Työryhmälle myönnettiin 25.9.2002 lisäaikaa 31.1.2003 asti ja 16.1.2003 lisäaikaa 15.5.2003 asti.

Maailmanperintötyöryhmä kokoontui 11 kertaa. Työryhmä kuuli ulkopuolisina asiantuntijoina kunnanjohtaja Seppo Ala-Siurua Lapin kunnasta, tutkija Tuula Heikkurinen-Montellia Museovirastosta, hallitusneuvos Hannu Karjalaista ympäristöministeriöstä, ulkoasiainneuvos Anja-Riitta Ketokoskea ulkoasiainministeriöstä, kaupunginsihteeri Hannu Kuisminia Rauman kaupungista, osastonjohtaja Pekka Kärkeä Museovirastosta, pääjohtaja Henrik Liliusta Museovirastosta, yksikön päällikkö Pauli Mustosta ulkoasiainministeriöstä, kirkkoherra Seppo Ojalaa Petäjaveden seurakunnasta ja neuvonta-arkkitehti Kalle Saaria Rauman kaupungista.

Saatuun tehtävänsä suoritetuksi maailmanperintötyöryhmä luovuttaa kunnioittaen muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä toukokuun 22. päivänä 2003

Rauno Anttila

Jaakko Antti-Poika

Jukka-Pekka Flander

Minna Perähuhta

Satu Heikkinen

Maire Mattinen

Matti Määttä

Eero Niinikoski

Anu Ahoniemi

Margaretha Ehrström

Päivi Salonen

Sisältö

1 Suomen maailmanperintökohteiden valmistelu	6
1.1 Nykytilanne	6
1.1.1 Unescon maailmanperintösopimus	6
1.1.2 Globaalistrategia maailmanperinnölle.....	9
1.1.3 Maailmanperintökomitean toimintaohjeisto	9
1.1.4 Suomen maailmanperintökohteet.....	10
1.1.5 Luonnonperinnön valmistelu	11
1.1.6 Pohjoismainen, Baltian maiden ja Venäjän yhteistyö.....	12
1.1.7 Muu kansainvälinen yhteistyö.....	13
1.2 Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset	14
1.2.1 Maailmanperintöasian neuvottelukunnan perustaminen.....	14
1.2.2 Suomen vastuu globaalistrategiasta	15
1.2.3 Aieluettelon laatiminen ja aikataulu.....	15
1.2.4 Uusien maailmanperintökohteiden esittäminen	16
2 Suomen maailmanperintökohteiden ylläpito	18
2.1 Nykytilanne	18
2.1.1 Suomen kohteiden hoito ja hallinta.....	18
2.1.2 Vanha Rauma	19
2.1.3 Suomenlinna.....	21
2.1.4 Petäjaveden vanha kirkko	22
2.1.5 Verlan puuhiomo ja pahvitehdas.....	23
2.1.6 Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue.....	24
2.1.7 Luonnonperinnön hallinto Suomessa	25
2.2 Tavoitteet ja toimenpiteet.....	25
2.2.1 Kohteiden suojeleminen ja hoito	25
2.2.2 Tiedotus ja koulutus	26
3 Yhteenveto työryhmän esittämistä tavoitteista ja toimenpide-ehdotuksista	27
4 Yhteenveto taloudellisista vaikutuksista	31
Liite 1: Maailmanperintösopimus.....	33
Liite 2: Maailmanperintöyhteistyö Suomessa	45
Liite 3: Kohde-esitys ja sen käsittelyaikataulu.....	47
Liite 4: Kansainvälisiä sopimuksia, julistuksia ja lisätietoja.....	51

1 Suomen maailmanperintökohteiden valmistelu

1.1 Nykytilanne

1.1.1 Unescon maailmanperintösopimus

Unescon Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta, maailmanperintösopimus (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), hyväksyttiin vuonna 1972, ja Suomi liittyi siihen vuonna 1987. (13.2.1987, asetus n:o 19/87) Ahvenanmaa ei ole liittynyt sopimukseen. Sopimuksen on ratifioinut 176 valtiota.

Sopimuksen tavoitteena on suojella ihmiskunnan yhteistä kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä luonnontuhoilta että perintöä uhkaavalta ihmistoiminnalta. Yleismaailmallisesti erityisen arvokkaan kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymiseksi tarvitaan kansallisten voimavarojen lisäksi myös kansainvälisen yhteisön henkinen ja aineellinen tuki ja apu.

Yleissopimuksen mukaan sopimuksen osapuolena olevan valtion tulee määrittää ja rajata alueellaan sijaitsevia kulttuuri- ja luonnonperinnön kohteita, jotka ovat ihmiskunnan yhteistä perintöä. Yleissopimuksen mukaan kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan rakennusmuistomerkkejä, rakennusryhmiä ja -paikkoja. Luonnonperinnöllä puolestaan tarkoitetaan elottomia ja elollisia luonnonmuodostumia tai -muodostumaryhmiä, geologisia ja fyysio-grafisia muodostumia ja luonnontilaisia paikkoja.

Maailmanperintösopimuksen toimeenpanosta vastaa Unescon 21-jäseninen, sopimusvaltioiden edustajista muodostettu maailmanperintökomitea (World Heritage Committee), joka pitää ajan tasalla ja julkaisee maailmanperintöluetteloa (World Heritage List) niistä kohteista, jotka se katsoo yleismaailmallisesti erittäin arvokkaiksi. Yleissopimuksen mukaan jäsenvaltion tulee toimittaa maailmanperintökomitealle aieluettelo alueellaan sijaitsevista, yleismaailmallisesti arvokkaina pitämistään kulttuuri- ja luonnonperintöön kuuluvista kohteista. Maailmanperintökomitea hyväksyy aieluetteloön sisältyviä kohteita maailmanperintöluetteloön jäsenvaltion erillisen esityksen perusteella. Maailmanperintösopimuksen asiantuntijajärjestöt ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) sekä IUCN (International Union for the Conservation of Nature) toimivat asiantuntijoina ja antavat lausuntonsa kohteiden valintaprosessissa. Lisäksi hallitusten välinen järjestö ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Pro-

party) toimii maailmanperintöön liittyvänä kansainvälisenä tutkimus- ja koulutuslaitokseksi. Komitean sihteeristönä toimii vuonna 1992 perustettu maailmanperintökeskus (World Heritage Centre).

Tullakseen hyväksytyksi luetteloon kulttuuri- ja luonnonperintökohteen on täytettävä yksi tai useampia maailmanperintökomitean määrittelemistä kriteereistä.

Kulttuuriperintökohteen valintaperusteet:

i Kohteen tulee edustaa ainutlaatuista taiteellista saavutusta.

ii Kohteen tulee olla merkittävästi vaikuttanut omana aikanaan tai omassa kulttuurisanaan arkkitehtuurin, monumenttitaiteiden, kaupunkisuunnittelun tai maiseman kehittämiseen.

iii Kohteella tulee olla erityinen tai vähintään poikkeuksellinen todistusarvo jo hävinneestä kulttuurista.

iv Kohteen tulee olla erinomainen esimerkki merkittävää historiallista aikakautta edustavasta rakennustyypistä, arkkitehtonisesta kokonaisuudesta tai maisemasta.

v Kohteen tulee olla erinomainen esimerkki omaa kulttuuriaan (tai useita kulttuureja) kuvaavasta perinteisestä asutuksesta tai maankäytöstä, näin varsinkin sen tultua uhanalaiseksi peruuttamattomien muutosten vuoksi.

vi Kohde voi liittyä suoraan tai muuten konkreettisesti tapahtumiin, eläviin perinteisiin, ideoihin, uskomukseen tai taiteellisiin ja kirjallisiin teoksiin, joilla on huomattavaa yleismaailmallista merkitystä.

Kohteen tulee lisäksi täyttää autenttisuuden vaatimukset.

Luonnonperintökohteen valintaperusteet:

i Kohteen tulee olla huomattava esimerkki maapallon historiallisesta aikakaudesta, todistusaineistoa elämän kehityksestä tai maapallon kehityshistorian kannalta merkittävistä käynnissä olevasta geologisesta prosessista tai muutoin fyysisiltä piirteiltään ainutkertainen luonnonpaikka tai alue.

ii Kohteen tulee edustaa merkittävää käynnissä olevaa ekologista tai biologista prosessia maa- tai vesiekosysteemien ja eläin- tai kasvilajien kehityksessä.

iii Kohteen tulee sisältää ainutkertaisia luonnonilmiöitä tai olla esimerkki poikkeuksellisen luonnonkauniista ja esteettisesti poikkeuksellisen tärkeästä paikasta.

iv Kohteen tulee olla merkittävä maapallon biologisen monimuotoisuuden turvaamisen kannalta kuten tärkeiden uhanalaisten eliölajien asuinpaikka.

Lisäksi tärkeää on kohteen luonnon ja luonnonpiirteiden aitous ja koskemattomuus sekä riittävä, sopimusvaltion omaan lainsäädäntöön perustuva suojelustatus. Maailmanperintökohteiden suojelu toteutetaan aina kansallisella suojelulla, jonka tulee riittävästi turvata kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyminen.

Kohteet, joissa yhdistyy sekä luonnon- että kulttuuriperinnön arvoja, voidaan merkitä luetteloon yhdistelmäkohteina (mixed sites).

Maailmanperintökomitea hyväksyi kulttuurimaiseman kohdetyypiksi vuonna 1992. Kulttuurimaisemaa, jossa katsotaan yhdistyvän ihmisen ja luonnon välinen pitkän aikavälin vuorovaikutus, voidaan arvioida joko kulttuuri- tai luonnonperinnön kriteereillä tai molemmilla.

Kulttuuriperintökohteiden hoitoa ja vaalimista varten on laadittu erilliset hoito-ohjeet (Management Guidelines). Näiden lisäksi ohjeistuksessa käytetään ICOMOSin (International Council on Monuments and Sites) hyväksymiä julkilausumia. Näistä keskeisiä ovat Venetsian julistus, Historiallisten puutarhojen ja maisemien julistus, Historiallisten kaupunkien ja kaupunkialueiden julistus, Arkeologisten paikkojen suojelua ja hoitoa koskeva

julistus, Kansainvälinen julistus koskien kulttuurimatkailua, hirsirakentamisen säilyttämis- ja korjausperiaatteet sekä perinteistä rakentamista koskeva julistus. Lisäksi maailmanperintökaupunkien järjestö on laatinut erillisen kaupunkiympäristöä koskevan ohjeistuksen (ks. liite 4).

Kohteiden tilaa seurataan säännöllisin väliajoin tehtävillä raportoinneilla (Periodic Reporting). Raportoinnin ensimmäinen kierros on käynnistynyt ja se etenee maanosittain. Euroopan ja Pohjois-Amerikan kohteiden raportoinnit ovat maailmanperintökomitean käsitellyssä vuosina 2005 ja 2006.

Mikäli luonnonvoimat tai inhimillinen toiminta tai molemmat ovat vahingoittaneet tai tuhonneet kohdetta tahi kohteen hoito on laiminlyöty, voidaan kohde merkitä vaarantuneen maailmanperinnön luetteloon (World Heritage in Danger). Luettelossa on 33 kohdetta. Suomesta ei ole kohteita tällä listalla.

Maailmanperintöluettelossa on 730 kohdetta, joista 563 kulttuurikohteita, 144 luontokohteita ja 23 yhdistelmäkohteita. Kohteet sijaitsevat 125 maassa.

Maailmanperintöluetteloa on kartutettu vuosittain vuodesta 1978 lähtien. Sen ensimmäiset kohteet olivat USA:n ja Kanadan kansallispuistot, joilla oli jo vuosikymmenten takainen suojele- ja hoito-ohjelma. Meksiko sekä Keski- ja Etelä-Amerikan valtiot esittivät ensimmäisenä kulttuuriperintökohteita kuten Quiton ja Guatemalan historialliset keskustat sekä joitakin luonnonperintökohteita kuten Galapagos-saaret.

Keski- ja Etelä-Euroopan arkkitehtuurihistorian tunnetut monumentit ja rakennetut kokonaisuudet leimaavat maailmanperintöluetteloa tänään. Eurooppa-keskeisyyden taustalla ovat mm. Keski- ja Etelä-Euroopan maiden vankat historialliset traditiot ja pitkäaikainen kokemus monumenttien suojelutoiminnasta sekä restaurointityöstä. Tämän hetken maailmanperintöluettelon "suurvaltoja" ovat mm. Ranska, Espanja, Italia, Iso-Britannia, Intia ja Kiina.

Maailmanperintöluettelossa on niukasti 1900-luvun arkkitehtuuria edustavia kohteita. Volyyimiltään valtaisan 1900-luvun kulttuuriperinnön arvottaminen on maailmanlaajuisesti vasta alkamassa. Toistaiseksi luetteloon on merkitty vain kiistattomasti kansainvälisesti arvostetut yksittäiset rakennukset tai rakennusryhmät.

Uudentyyppistä kulttuuriperinnön näkemystä edustavat ilmiöt, teemat, jotka ovat alueellisesti hyvinkin laajoja kokonaisuuksia. Tällaisia ovat Pohjois-Espanjan ja Etelä-Ranskan halki kulkeva Santiago de Compostelan pyhiinvaellusreitti kirkkoineen, muine rakennuksineen ja tiestöineen sekä Loire-joen laakso monine yhdyskuntineen ja kaupunkineen, linnoineen, siltoineen ja viljelymaisemineen.

Afrikan ja Aasian maiden kohteiden aineellinen (tangible) ja aineeton (intangible) kulttuuriperintö niveltyvät usein erottamattomaksi kokonaisuudeksi, ja niiden arvioinneissa käytetään kulttuurimaiseman valintaperusteita. Unesco valmistelee lisäksi erillistä sopimusta aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta, joka hyväksyttäneen järjestön yleiskokouksessa syksyllä 2003.

Maailmanperinnön kansallisia voimavaroja voidaan täydentää maailmanperintökomitean hallinnoimasta maailmanperintörahostosta annettavalla tuella, jota sopimusmaa voi pyytää maailmanperintökomitealta alueellaan sijaitsevaa kulttuuri- tai luonnonperintöä varten. Komitea voi myöntämällänsä avulla tukea uuden maailmanperintökohteen valmistelutyötä, antaa nk. teknistä tukea selvitysten, asiantuntijoiden, välineistön, edullisten lainojen tai puhtaan raha-avun muodossa. Rahaston varoin myös koulutetaan henkilöstöä ja annetaan hätäapua luonnonmullistusten tai konfliktien jalkoihin jääneille kohteille sekä tuetaan maailmanperintöopetusta ja -tiedottamista. Tukea on myönnetty ensisijaisesti maille, joiden omat varat ovat olleet riittämättömät.

Pääosa rahaston tuloista muodostuu jäsenvaltioiden suorittamista pakollisista ja vapaaehtoisista maksuista. Maailmanperintökomitea voi myös vastaanottaa avustuksia muilta järjestöiltä sekä yksityissektorilta. Jäsenvaltioiden pakollisen maksuosuuden suuruudeksi on määrätty prosentti jäsenvaltion maksuosuudesta Unescolle. Opetusministeriön suorittama vuoden 2003 Suomen maksuosuus maailmanperintörahostoon oli 18 683 Yhdysvaltain dollaria. Vuosittain rahastoon kertyy hieman alle 3,5 miljoonaa dollaria. Budjetin

ulkopuolinen tuki rahastoon on lisääntynyt vuosien saatossa. Ulkopuolisen tuen on oltava linjassa toiminnan prioriteettien kanssa, eikä annettuihin avustuksiin saa liittää poliittisia ehtoja.

1.1.2 Globaalistrategia maailmanperinnölle

Maailmanperintösopimuksen täytäntöönpanon ohjeeksi on maailmanperintökeskus yhdessä asiantuntijajärjestöjen kanssa laatinut globaalistrategian (Global Strategy for a Representative World Heritage List), jonka maailmanperintökomitea hyväksyi 1994.

Strategia on luonteeltaan toimintaohjelma, jonka tarkoituksena on tuoda esiin maailmanperintöluettelossa esiintyvät puutteet. Strategia valmisteltiin aluksi kulttuuriperintökohteita varten, mutta sitä on myöhemmin komitean esityksestä täydennetty kattamaan myös luonnonperintökohteet sekä yhdistelmäkohteet. Strategiaa valmisteltaessa aliedustettuja ryhmiä pyrittiin tunnistamaan tarkastelemalla erikseen kohdetyyppejä, teemaattisia painotuksia, alueellista edustavuutta, kulttuureja, aikakausia sekä biomaantieteellisiä alueita.

Globaalistrategia pyrkii olemaan maailmanperintöluettelon kehittämisen kulmakivi. Strategian mukaisesti maailmanperintökomitea rohkaisee yhä useampia maita liittymään maailmanperintösopimukseen sekä jäsenvaltioita kehittämään aieluetteloitaan strategia huomioiden.

Maailmanperintökomitea suosittelee, että sopimusta sovellettaessa pyritään perusteltuun tasapainoon kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden välillä. Samoin komitea esittää, että jäsenvaltiot sitoutuvat tavoittelemaan luettelon maailmanlaajuista tasapainottumista hidastamalla uusien kohde-esitystensä aikataulua, jaksottamalla kohde-esityksensä pidemmälle aikavälille, esittämällä kohteita vain aliedustetuista kategorioista, linkittämällä kohde-esityksensä aliedustettujen valtioiden tekemiin esityksiin ja päättämällä vapaaehtoisesti pidättäytyä kokonaan uusista kohde-esityksistä.

Strategiasta käy ilmi, että maailmanperintöluettelossa aliedustettuja ovat esimerkiksi luontokohteet, Euroopan ulkopuoliset kohteet, kansanarkkitehtuuri ja perinteinen asutus, 1900-luvun arkkitehtuuri, esihistorialliset kohteet, elinkeinoelämään liittyvät kohteet sekä kulttuurimaisemat. Maailmanperintökomitea on jatkuvasti tarkentanut strategiaa järjestämällä alueellisia ja teemaattisia selvityksiä maailmanperintöluettelon puutteista. Euroopan osalta keskeisinä aliedustettuina ryhminä on pidetty luonnonperintöä, kulttuurimaisemia, elinkeinoelämään liittyviä kohteita ja 1900-luvun kulttuuriperintöä.

Globaalistrategiaan kuuluu myös koulutusseminaareja sekä rahallista tukea jäsenmaille muun muassa kohteiden valmistelemiseksi ja hoitosuunnitelmien laatimiseksi erityisesti Afrikassa, Tyynenmeren, Andien, Karibian sekä Keski- ja Kaakkois-Aasian alueilla ja arabimaissa. Toimet rahoitetaan maailmanperintörahostosta.

1.1.3 Maailmanperintökomitean toimintaohjeisto

Maailmanperintökomitea on luonut maailmanperintösopimuksen toimeenpanon työvälineeksi toimintaohjeiston (Operational Guidelines), jonka mukaisesti myös kohteiden aieluetteloinnin ja maailmanperintöluetteloinnin tulee tapahtua. Toimintaohjeistoa on ajantasaistettu yhdessä maaliskuussa hyväksytyjen, uudistettujen komitean omien toimintatapojen (Rules of Proceduren) kanssa.

Uudistettu toimintaohjeisto hyväksyttäneen maailmanperintökomitean 27. istunnossa heinäkuussa 2003. Sen mukaan jäsenvaltioiden tulee päivittää aieluettelo vähintään kymmenen vuoden välein ja toimittaa se maailmanperintökeskukseen. Kulttuuriperintökohte-

den kategorioiden lisääntyessä ja käsitteistön laajetessa on pidetty tärkeänä, että jo aiemmin laaditut aieluettelot päivitetään säännöllisesti.

Aieluettelon muodostamisessa tulee ottaa huomioon globaalistrategian tavoitteet. Kohteiden määrän tulee olla kohtuullinen ja jäsenvaltion tarkoituksena tulee olla ehdottaa niitä maailmanperintöluetteloon lähivuosina. Luettelot tulee valmistella yhteistyössä paikallisten ja alueellisten hallintoviranomaisten, asiantuntijoiden sekä asianosaisten kanssa. Ohjeistuksessa suositellaan lisäksi järjestettäväksi kansainvälisiä kokouksia aieluetteloiden alueelliseksi ja temaattiseksi yhteensovittamiseksi. Jäsenvaltiot voivat esittää vain aieluettelossa olevia kohteita otettavaksi maailmanperintöluetteloon. Kohteen merkitseminen aieluetteloon ei kuitenkaan tarkoita, että maailmanperintökomitea automaattisesti hyväksyy sen maailmanperintöluetteloon. Varsinaiset kohde-esitykset voidaan tehdä aikaisintaan vuoden kuluttua aieluettelon toimittamisesta maailmanperintökeskukseen.

Aieluettelot toimivat maailmanperintökomitean strategisena suunnitteluvälineenä maailmanperintöluettelon epätasapainoisuuden vähentämiseksi. Kohteita vertaillaan eri teemojen, kategorioiden tai alueiden perusteella, maantieteellis-kulttuuristen ryhmittymien ja/tai luonnon- ja eliömaantieteellisten alueiden mukaan. Maailmanperintökeskus lähettää sille toimitetut aieluettelot sopimuksen asiantuntijajärjestöille (ICOMOS, IUCN) vertailevia selvityksiä ja tutkimuksia varten. Luetteloita tarkastellaan globaalistrategian mukaisesti. Aieluettelot toimivat myös muiden jäsenvaltioiden vertailuaineistona näiden valmistellessa omia aieluetteloitaan.

1.1.4 Suomen maailmanperintökohteet

Suomen liittyttyä maailmanperintösopimukseen vuonna 1987 aloitettiin suomalaisten kohteiden valmistelu maailmanperintöluetteloon. Esitys Unescon maailmanperintöluetteloon esitettävistä kohteista sekä maailmanperintösopimuksen mukainen kulttuuriperintökohteita koskeva aieluettelo hyväksyttiin valtioneuvostossa 13.9.1990 ja toimitettiin Unescolle. Ehdotus oli valmisteltu Museovirastossa. Kohteiden valinnasta virasto oli neuvotellut muiden Pohjoismaiden antikvaariviranomaisten kanssa yhteispohjoismaisen näkemyksen löytämiseksi.

Suomi esitti aieluetteloon kuutta arkeologista ja viittä rakennettua kulttuuriperintöä edustavaa kohdetta. Näistä valtioneuvosto esitti kolmea arkeologista kohdetta ja kolmea kulttuuriympäristökohdetta maailmanperintöluetteloon. Arkeologiset kohteet olivat Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue, Hangon Hauensuolen kalliopiirroksiset ja Rapolan muinaislinna ja ympäröivä kalmisto. Rakennettua kulttuuriperintöä edustivat Suomenlinna, Vanha Rauma ja Petäjaveden vanha kirkko. Rapolaa koskeva esitys vedettiin myöhemmin pois. Maailmanperintöluetteloon esitettiin lisäksi hyväksyttäväksi Verlan puuhiomo ja pahvitehdas erillisellä opetusministeriön päätöksellä vuonna 1995.

Maailmanperintöluettelossa on tällä hetkellä viisi kohdetta Suomesta. Ne ovat Suomenlinna, Vanha Rauma, Petäjaveden vanha kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitehdas sekä Sammallahdenmäki.

Helsingin Susiluodoille 1700-luvulla rakennettu Suomenlinnan linnoitus hyväksyttiin luetteloon 1991 kriteerillä iv. Itämeren alueen tärkeä valtiopolitiikan ja linnoitustaidon muistomerkki kertoo aikakautensa eurooppalaisesta linnoitusarkkitehtuurista. Linnoituslaitteet rakennettiin soveltaen joustavasti ajan linnoitusteorioita pohjoisiin oloihin.

Keskiaikainen Rauma sekä siihen 1600-luvulla liitetyt korttelit muodostavat nykyisen Vanhan Rauman. Alue hyväksyttiin luetteloon 1991 kriteereillä iv ja v. Yhtenäisen kaupunkikonaisuuden, jonka tunnuspiirteet ovat eri-ikäiset puurakennukset pihapiireineen, osittain keskiajalta peräisin oleva katuverkko sekä elinvoimainen kaupunkiyhdyskunta, katsottiin olevan poikkeuksellisen hyvin säilynyt esimerkki pohjoisesta puukaupunkirakentamisen perinteestä.

Kirkonrakentaja Jaakko Klemetinpoika Leppäsen johdolla rakennettu Petäjaveden vanha kirkko hyväksyttiin 1994 kriteerillä iv. Vuosina 1763–1765 rakennetun kirkon katsottiin edustavan luterilaisen kirkon rakentamisperinnettä Pohjoismaissa. Paikalliset rakennusmestarit olivat omaksuneet Euroopan kirkkoarkkitehtuurin tyylipiirteitä soveltaen niitä taidokkaasti hallitsemaansa hirsisalvostekniikkaan. Kirkossa yhdistyvät renessanssin aikakauden keskeiskirkko vanhempiin goottilaisiin muotoihin. Kirkkosalin seinät, holvit, lattiat ja penkit ovat maalaamattomat.

Mäntyharjun uittoreitin alajuoksulle perustettu Verlan puuhiomo ja pahvitehdas hyväksyttiin 1996 kriteerillä iv. Poikkeuksellisen hyvin säilynyt Verla ympäröivine työväen asuinalueineen ja koskimaisemineen kertoo varhaisesta puunjalostusteollisuudesta. Vuonna 1872 alkunsa saanut Verlan tehdaskokonaisuus kasvoi Verlankosken molemmille rannoille kylä- ja tehdasyhdyskuntana, johon kuului työväen asuinrakennuksia, sauna, mylly, seuratalo ja kauppa.

Lapin kunnassa Satakunnassa sijaitseva Sammallahden pronssikautinen hautaröykkiö-alue hyväksyttiin 1999 kriteereillä iii ja iv. Sammallahdenmäki kertoo poikkeuksellisella tavalla Skandinavian pronssikaudesta. Hautaröykkiöt ovat huomattava esimerkki pronssikauden hautaustavasta Skandinaviassa. Röykkiökalmiston tunnetuimmat yksittäiset muinaisjäännökset ovat vallimainen "Huilun pitkä raunio" sekä nelikulmainen "Kirkonlaattia".

Valtioneuvoston 1.1.2002 voimaan tullut periaatepäätös maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaisista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista koskee myös Suomenlinnaa, Vanha Raumaa, Petäjaveden vanhaa kirkkoa, Verlaa ja Sammallahdenmäkeä. Rakennetun kulttuuriperinnön kohteet on luetteloitu ympäristöministeriön ja Museoviraston julkaisussa *Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt* vuodelta 1993. Kiinteät muinaisjäännökset on luetteloitu julkaisussa *Maiseman muisti: Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset* vuodelta 2001.

Luonnonperintökohteista ei ole vastaavaa aieluetteloa eikä suomalaisia luonnonperintökohteita ole toistaiseksi esitetty maailmanperintöluettelon. Myöskään seuraavia aieluettelossa olevia kohteita ei ole esitetty luettelon: Kastellin muinaisalue eli ns. jätinkirkko Pattijoella, Astuvansalmen kivi- ja pronssikautiset kalliomaalaukset Ristiinassa, Ukonsaaren saamelaiden uhripaikka Inarissa sekä Olavinlinna Savonlinnassa.

1.1.5 Luonnonperinnön valmistelu

Ympäristöministeriön 1989 asettaman Maailman luonnonperintö -työryhmän tehtävänä oli selvittää ja tehdä ehdotus luonnonperintöön kuuluvista Suomen alueista, jotka soveltuvat otettaviksi maailmanperintöluettelon. Työryhmä ei jättänyt kohdekohtaisia esityksiä eikä mietintöä. Työryhmän arvion mukaan yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita suurluontotyyppisiä tai geologisia ja geomorfologisia kohteita olivat aapasuot, Saimaan sisävesisaaristot reittivesineen, maankohoamisrannikon murtovesisaaristo, salpausselät ja Itä-Suomen harjuluonnon keskittymät. Myös Inarinjärven takaisia maailman pohjoisimpia yhtenäisiä mäntymetsiä työryhmä piti yleismaailmallisesti erityisen arvokkaina. Silloisen Neuvostoliiton ja Suomen yhteiskohteista nousivat esille Oulangan-Kitkajoen ja Paanajärven alueet.

Kansallispuistokomitea esitti jo vuonna 1976 jättämässään mietinnössä (komiteamietintö 1976:88), että siinä Saimaalle ehdotetut uudet kansallispuistot – Kolovesi ja Pihlajavesi – asetettaisiin ehdolle World Heritage -ohjelmaan.

Kaikki edellä mainitut kohteet kuuluvat yhteen tai useampaan valtioneuvoston eri aikoina vahvistamaan valtakunnalliseen suojeluohjelmaan. Suojeluohjelmien toteuttaminen vauhdittui merkittävästi, kun talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi vuonna 1996 luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelman vuosille 1996–2007.

Seuraava merkittävä edistysaskel potentiaalisten luonnonperintökohteiden säilyttämisen saralla oli valtioneuvoston vuonna 1998 tekemä päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä. Natura 2000 -ohjelman valmistelun yhteydessä muun muassa laajennettiin Olvassuon suoluonnon suojelukokonaisuutta tuntuvasti sekä osoitettiin Saimaan kansallispuistojen ja vuoden 1990 rantojensuojeluohjelmaan kuuluvien saaristojen väliin ns. norppakäytävät.

Ympäristöministeriö koordinoi aieluettelon uudistustyötä luonnonperinnön osalta. Kohteiden valinta perustuu vuoden 1989 maailmanperintötyöryhmän työhön sekä vuoden 1996 yhteispohjoismaiseen selvitykseen *Verdensarv i Norden*. Aieluettelon valmistelussa otetaan huomioon maailmanperintökomitean toimintaohjeiston uudistukset. Erityisesti sarjanimeämismahdollisuus ja uusi kulttuurimaisemakategoria lisäävät Suomen mahdollisuuksia esittää myös luonnonperintökohteita maailmanperintöluetteloon.

Vaasan edustan maankohoamisrannikon (Kvarken) nimeämisesitystä on valmisteltu usean vuoden ajan. Alunperin Suomen tavoitteena oli yhteisnimeäminen Ruotsin Högakustenin kanssa. Maailmanperintökomitean hyväksyttyä Högakustenin vuonna 2000 maailmanperintöluetteloon on Suomen puolen valmistelu muuttunut ns. vaiheittaiseksi yhteisnimeämiseksi.

IUCN (Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto) on vuonna 2002 Kanadan koordinoimana käynnistänyt boreaalisten metsien maailmanperintökohteiden kartoitustyön. Projektiin ei sisälly itsenäistä selvitystyötä, vaan se perustuu kunkin maan omaan näkemykseen ja ilmoitukseen olemassa olevista ja mahdollisista uusista maailmanperintökohteista. Nykyiset sekä Yhdysvaltojen ja Kanadan että Venäjän ja Ruotsin boreaalisia metsiä käsittävät kohteet huomioon ottaen Suomella ei yksinään ole esittää uusia kohteita luetteloon nimettäviksi. Sen sijaan keskusteluihin nousee yhteisnimeämismahdollisuus Venäjän kanssa. Venäjän alustavassa luettelossa on ehdolla mm. Paanajärven alue. Tämä nostaa uudelleen keskusteltavaksi Oulangan-Kitkaniemen ja Paanajärven yhteisnimeämismahdollisuuden.

1.1.6 Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän yhteistyö

Pohjoismaat ovat ratifioineet maailmanperintösopimuksen aikajärjestyksessä seuraavasti: Norja 1977, Tanska 1979, Ruotsi 1985, Suomi 1987 ja Islanti 1995. Maailmanperintösopimukseen liittyviä asioita alettiin koordinoida Pohjoismaissa, kun Ruotsi ja Suomi olivat ratifioineet sopimuksen. Yhteisissä viranomaisneuvotteluissa määriteltiin Pohjoismaiden kulttuuriperinnön erityispiirteet ja haettiin yhteistä näkemystä maailmanperintöluetteloon esitettävälle kohteille. Tavoitteena oli Pohjoismaille tunnusomaisten kulttuuriperintökohteiden tunnistaminen sekä maakohtaisten priorisointien määrittäminen päällekkäisyyksien välttämiseksi. Tämä epävirallinen aieluettelo on muodostanut pohjan pohjoismaisille aieluetteloille ja maailmanperintöesityksille.

Pohjoismaisen ministerineuvoston rahoituksella toiminut kulttuuri- ja luonnonperinnön asiantuntijoiden työryhmä (Norjan, Ruotsin, Suomen, Tanskan ja Grönlannin sekä Islannin edustajat) sisällytti yhteispohjoismaiseen aieluetteloon 21 uutta kulttuuri- ja luonnonperintökohdetta (*Verdensarv i Norden*. Nordisk Ministerråds Rapport, Nord 1996:30). Päämääränä oli määritellä Pohjoismaille luonteenomainen kulttuuri- ja luonnonperintö, yhteiset kulttuuri- ja luonnonperintökohteet (yhdistelmäkohteita tai kulttuurimaisemakohteita tai molempia) sekä tarkastella valtioiden rajoja ylittäviä kohdetyyppisiä. Työryhmä toimi vuosina 1994–1996. Suomesta kulttuuriperintökohteeksi esitettiin Paimion sairaalaa (ent. Paimion sanatorio). Luonnonperintökohteeksi esitettiin Kolin kareliaanista maisemaa, Olvassuota sitä ympäröivine suo- ja harjumaastoineen sekä Vaasan edustan maankohoamisrannikon saaristoa. Koloveden ja Linnansaaren kansallispuistojen sekä Jountenveden ja Pihlajaveden luonnonsuojelualueiden yhdessä muodostamaa saaristoketjua

esitettiin valmisteltavaksi yhdistelmäkohteena yhdessä Olavinlinnan kanssa. Raportti ei ole ollut virallisella lausuntokierroksella Suomessa.

Baltian maiden liittyttyä maailmanperintösopimukseen on yhteistyö myös näiden maiden kanssa tiivistynyt. Viranomaisyhteistyö on toteutunut seminaareina ja konferensseina.

Kaikilla maailmanperintösopimuksen ratifioineilla Baltian mailla ja Pohjoismailla Islantia lukuun ottamatta on kohteita maailmanperintöluettelossa. Pohjoismaiset kohteet kuvastavat vahvasti alueellista omaleimaisuutta, joka ilmenee muun muassa puurakentamisessa. Toisaalta monet kohteet kuvastavat eurooppalaisen rakennustaiteen ja arkkitehtuurin tyylien vaikutuksia ja sovellutuksia paikallisiin olosuhteisiin. Kohdetyypeiltään pohjoismaiset kohteet noudattavat maailmanperintöluettelon yleisiä linjoja. Erityisesti historialliset kaupungit ja kaupunkikeskustat ovat hyvin edustettuina.

Monumentaalista puurakentamista edustavat muun muassa Norjan Urnesin sauvakirkko ja Suomen Petäjäveden vanha kirkko. Norjan Rörosin kaupunki, Suomen Vanha Rauma ja Ruotsin Luulajan Kyrkstad ovat puolestaan paikallista ja perinteistä, kansanomaisiin piirtein toteutettua puurakentamisesta aidoimmillaan. Teollistumisen historiasta kertovat Engelsbergetin rautaruukki, Falunin kuparikaivos sekä Verlan puuhiomo ja pahvitehdas, joiden voidaan katsoa aloittaneen toimintansa pohjoisen havupuuvyöhykkeen suomien edellytysten avulla.

Ruotsin Drottningholm ja Karlskronan laivastokaupunki, Tanskan Kronborgin linna ja Roskilden katedraali, Liettuan Vilnan vanha kaupunki sekä Suomenlinnan linnoitus edustavat keskieuropalaista monumentaalista arkkitehtuuria sovellettuna pohjoisiin olosuhteisiin ja materiaaleihin. Visby, Tallinna ja Riika ovat vahvan keskiaikaisen Hansan synnyttämiä kaupunkeja. 1900-luvun arkkitehtuuria ja maisemasuunnittelua edustaa puolestaan Tukholman Skogskyrkogården.

Esihistoriallisia kohteita Pohjoismaissa ovat muun muassa Norjan Altan ja Ruotsin Tanumin pronssikautiset kalliopiirrookset sekä Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue. Luonnonperintökohteita on tällä hetkellä vain Ruotsissa: Pohjois-Ruotsin Laponian alue sekä maankohoamisalue Höga Kusten Västerbottenissa.

Maailmanperintösopimuksen toimeenpanoa Pohjoismaissa on osaltaan pyrkinyt edistämään vuonna 1996 pilottiprojektiksi Unescon ja Norjan hallituksen välisellä sopimuksella luotu Pohjoismainen maailmanperintötoimisto (Nordic World Heritage Office). Toimisto muuttui vuonna 2001 pysyvämpää, Unescon alueellisen keskuksen statusta tavoittelevaksi säätiöksi (Nordic World Heritage Foundation). Säätiön asemasta Unescoon nähden päätetään järjestön yleiskokouksessa syksyllä 2003. Säätiö toimii Norjan ympäristöministeriön tuella ja sen hallituksessa ovat edustettuina kaikki Pohjoismaat. Säätiön toimintasuunnitelma ja strategia ovat parhaillaan valmisteilla.

Suomen ICOMOS ry on kansainvälisen ICOMOSin toimeksiannosta osallistunut maailmanperintökohteiden arvottamiseen ja arviointiin Pohjoismaissa sekä Baltian maissa (esitykset Liettuan pääkaupungista Vilnasta sekä Ruotsin Luulajan Kyrkstadista). ICOMOSin Pohjoismaiset osastot ovat tiiviissä yhteistyössä myös maailmanperintösopimuksen soveltamiseen liittyvissä asioissa.

1.1.7 Muu kansainvälinen yhteistyö

Suomi on maailmanperintökomitean jäsen vuosina 1997–2003 ja toimi puheenjohtajamaana vuosina 2001–2002. Jäsenyys ja puheenjohtajuus toivat mukanaan kansainvälisiä asiantuntijatehtäviä. Suomen edustaja osallistui retkikuntiin, joita Unesco lähetti Nepaliin, Egyptiin ja Afganistaniin. Aiemmin Suomi on osallistunut kansainvälisiin maailmanperintökohteisiin liittyviin hankkeisiin muun muassa antamalla asiantuntija-apua Kizhin puukirkkojen suojelussa ja korjauksessa.

Maailmanperintökohteita on tuettu myös Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista. Ulkoasiainministeriö on kanavoinut tukea Afrikan kulttuuriperinnön suojeluun ICCROMin Africa 2009 -projektin kautta. Egyptissä on suoritettu maanmittausohjelmana kulttuuri- muistomerkkien kartoitusta ja Etiopian Lalibelan luolakirkkoja on tuettu vahvistamalla paikallisyhteisöä. Zimbabwessa Suomi osallistui 1990-luvun alkupuolella Great Zimbabwen alueen fotogrammetriakuvaukseen. Aasiassa ulkoasiainministeriö tuki viime vuosikymmenellä määrärahalla Laosin Luang Prapangin tempplerakennuksen entisöintiä.

Suomen osaamista kehitysyhteistyössä on kohdistettu myös Perun Machu Picchuun. Machu Picchun yhdistetyn kulttuuri- ja luonnonperintöalueen kehittämisessä investointiosa rahoitettiin velkavaihdolla, jossa Suomi antoi Perulle anteeksi kehitysluottoja sillä ehdolla, että Perun valtio sijoittaa neljänneksen luoton arvosta rahastoon käytettäväksi Machu Picchun kehittämiseen. Sen lisäksi Suomi on rahoittanut asiantuntija-apua. Apua käytettiin alueen perusinvestointeihin sekä varsinkin vähemmällä painoarvolla olleen luonto-osion tukemiseen ja perustiedon keräämiseen. Hankkeen avulla on saatu paljon aikaiseksi, mutta sen saavutuksia vaikeuttivat Machu Picchun hallinnon hajanaisuus ja keskinäiset ongelmat. Ulkoasiainministeriö on tukenut asiantuntija-avun muodossa muun muassa Galapagos-saarten luonnonperintökohdetta. Suomalaista osaamista voidaan jatkossakin hyödyntää kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden suojelun ja hoidon järjestämisessä.

Itämeren alueen kulttuuriministereiden käynnistämässä kulttuuriperinnön yhteistyössä ovat mukana Pohjoismaiden ja Baltian maiden ohella Venäjä, Puola ja Saksa. Yhteistyö käsittää sekä kiinteän että irtaimen kulttuuriperinnön.

1.2 Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset

Suomen tavoitteena on edistää maailmanperintösopimusta ja sen päämääriä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla osoittamalla riittäviä henkisiä ja aineellisia voimavaroja ihmiskunnan ainutlaatuisesti merkittävän kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, vaalimiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi. Toimeksiantonsa mukaisesti maailmanperintötyöryhmä pohti aieluettelon valmisteluun ja kohteiden esittämiseen liittyviä yhtenäisiä menettelytapoja ja päätyi esittämään niihin liittyen seuraavia tavoitteita ja toimenpiteitä.

1.2.1 Maailmanperintöasian neuvottelukunnan perustaminen

Maailmanperintöä koskevien asioiden kansalliseksi yhteistyöelimeksi valtioneuvosto asettaa maailmanperintöasian neuvottelukunnan. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina opetusministeriö, ympäristöministeriö, ulkoasiainministeriö, Museovirasto, Metsähallitus, suomalaisten maailmanperintökohteiden edustajat, ICOMOSin ja IUCN:n Suomen osastojen edustajat sekä tarvittavat muut asiantuntijaorganisaatiot.

Maailmanperintöasian neuvottelukunnan tehtävät:

- Neuvottelukunta toimii kansallisena yhteistyöelimenä kaikissa maailmanperintöä koskevissa asioissa sekä edistää maailmanperintöön liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä.
- Neuvottelukunta seuraa ja pyrkii edistämään suomalaisten maailmanperintökohteiden valmistelua, ylläpitoa ja hoitoa sekä kehittämään niiden hallinnointia ja rahoitusmahdollisuuksia.

- Neuvottelukunta tekee esityksiä maailmanperintöä koskevan tiedottamisen, koulutuksen ja muun yhteistoiminnan järjestämisestä.
- Neuvottelukunta voi tehdä aloitteita aieluettelon tarkistamisesta ja kohteiden esittämisestä maailmanperintöluetteloon.
- Neuvottelukunta seuraa pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Pohjoismaisen maailmanperintösäätiön (Nordic World Heritage Foundation) toimintaa ja globaalistrategian toteuttamista.

1.2.2 Suomen vastuu globaalistrategiasta

Suomen tulee omalta osaltaan pyrkiä vaikuttamaan maailmanperintöluettelon tasapainon saavuttamiseen ja globaalistrategian toteuttamiseen paitsi omilla kohde-esityspäätöksillään myös tuella maailmanperintöluettelossa aliedustetuille valtioille.

Työryhmä näkee tämän toteutuvan parhaiten kehitysyhteistyön avulla, joko monenkeskisenä tukena Unescolle tai asiantuntijajärjestöille tai kahdenvälisenä tukena yhteistyömaille. Ulkoasiainministeriön tämänhetkiset pääyhteistyömaat ovat Egypti, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Nepal, Nicaragua, Peru, Tansania ja Vietnam.

Tuen tavoitteena olisi kehittää yhteistyömaiden asiantuntemusta kulttuuri- ja luonnonperintönsä suojelemiseksi ja hallinnoimiseksi sekä lisätä sopimuksen allekirjoittaneiden valtioiden määrää ja tukea kohde-esitysten valmistelua. Tukea voidaan siten antaa esimerkiksi kulttuuri- ja luonnonperinnön tunnistamiseen, jo luetteloitujen maailmanperintökohteiden suojeluun ja hoitoon tai itse sopimusprosessiin eli uusien valtioiden saattamiseksi maailmanperintösopimuksen piiriin. Tuki voi suoran rahoituksen lisäksi olla asiantuntija-apua.

Tukemisessa hyödynnetään Suomen vahvuuksia. Suomella on vankka asiantuntemus kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelusta ja hallinnosta, jonka avulla voidaan tukea yhteistyömaiden suojelulainsäädännön tai -hallinnon kehittämistä. Asiantuntemusta voidaan tarjota myös maailmanperintöön liittyvissä koulutusasioissa. Esimerkiksi 1900-luvun rakennusperinnön suojelu- ja restaurointikysymysten osalta on toimittu menestyksellisesti yhteistyössä kansainvälisten koulutuslaitosten, pääasiassa ICCROMin kanssa. Koulutusyhteistyötä jatketaan. Tavoitteena on pitkäjänteinen yhteistyö.

Aloitteentekijänä kahdenvälisessä yhteistyössä voi toimia joko Suomi tai jokin yhteistyömaista. Kansallisella tasolla aloitteen voi tehdä joko ulkoasiainministeriö tai substanssiviranomaiset kuten ympäristöministeriö tai Museovirasto. Tavoitteena on kanavoida tukea yhteistyömaille pysyvien kumppanuuksien avulla, sillä pysyvien yhteistyökanavien kautta tuki kohdistuu selkeimmin ja tehokkaimmin. Globaalistrategian toteuttamisessa pyritään tiiviiseen yhteistyöhön ministeriöiden kesken.

1.2.3 Aieluettelon laatiminen ja aikataulu

Suomen tavoitteena on laatia kansallinen aieluettelo, jossa ovat edustettuna ne suomalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön kohteet, jotka se arvioi yleismaailmallisesti erittäin merkittäviksi.

Suomen aieluettelo keskittyy kohdetyyppeihin, jotka kuuluvat globaalistrategiassa määriteltyihin aliedustettuihin kategorioihin. Suomen osalta niitä ovat

- luonnonperintö
- kulttuurimaisemat
- 1900-luvun rakennusperintö.

Museovirasto vastaa kulttuuriperintökohteiden ja ympäristöministeriö luonnonperintökohteiden aieluettelon valmistelusta. Yhdistettyjen kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden sekä kulttuurimaisemien osalta valmisteluvastuu on yhteinen. Aieluettelon valmistelussa voidaan kuulla kulttuuri- ja luonnonperinnön kansallisia tai kansainvälisiä asiantuntijoita. Valmisteluprosessissa huomioidaan kohdehallinnon edustajat, paikalliset ja alueelliset hallintoviranomaiset, paikallisyhteisöt, kansalaisjärjestöt sekä muut asianosaiset.

Suomen aieluettelo muodostetaan vain niistä kohteista, joita on tarkoitus lähivuosina ennen aieluettelon seuraavaa tarkistusta ehdottaa maailmanperintöluetteloon.

Aieluettelo toimitetaan maailmanperintökeskukselle toimintaohjeistuksen mukaisesti. Kansallista päätöksentekoa varten aieluettelosta valmistellaan tarkennettu asiakirja, jossa on selvitetty mm. aieluettelosta aiheutuvat hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset. Opetusministeriö esittelee aieluettelon perusteluineen valtioneuvostolle periaatepäätöstä varten.

Suomen vuonna 1990 maailmanperintökeskukselle esittämä aieluettelo tarkistetaan tämän työryhmän antamien suositusten mukaisesti. Suomi esittää maailmanperintöluetteloon uusia kohteita vasta kun tarkistettu aieluettelo on toimitettu maailmanperintökeskukseen. Kohteissa, joiden valmistelu maailmanperintöluetteloon on kesken, valmistelua voidaan jatkaa, mutta ehdotuksia luetteloon tehdään aikaisintaan vuoden kuluttua aieluettelon toimittamisesta maailmanperintökeskukseen. Opetusministeriö esittää aieluettelon hyväksyttäväksi valtioneuvostolle 31.12.2003 mennessä ja toimittaa 31.1.2004 mennessä aieluettelon maailmanperintökeskukselle.

Aieluettelo tarkistetaan ja uusitaan noin 10 vuoden välein. Aieluetteloä tarkistettaessa voidaan poistaa mikä tahansa aieluettelossa ollut kohde ja lisätä sille uusia kohteita. Tarkistettaessa sovelletaan samoja periaatteita kuin aieluettelon muodostamisessa.

Suomi tekee yhteistyötä pohjoismaisesta maailmanperinnöstä vastaavien tahojen kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan, että pohjoismaiset maailmanperintökohteet muodostavat edustavan kokonaisuuden, jossa ei ole päällekkäisyyksiä. Yhteistyötä Baltian maiden ja Venäjän kanssa lisätään. Osallistutaan myös alueellisiin ja temaattisiin kokouksiin aieluetteloitten vertailemiseksi. Suomi tutkii mahdollisuudet tehdä yhteisiä kohde-esityksiä muiden sopimuksen jäsenvaltioiden kanssa.

1.2.4 Uusien maailmanperintökohteiden esittäminen

Ympäristöministeriö ja Museovirasto vastaavat kohde-esitysten valmistelusta. Kulttuuriperintökohteiden osalta vastuu on Museovirastolla, luonnonperintökohteiden ympäristöministeriöllä ja yhdistettyjen kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden osalta molemmilla viranomaisilla yhdessä. Valmistelun aikana kuullaan tarvittavia asianosaisia, kuten paikallisia ja alueellisia hallintoviranomaisia, paikallisyhteisöjä, kansalaisjärjestöjä jne. Kohteiden valmistelussa voidaan käyttää apuna kansallisia tai kansainvälisiä asiantuntijoita.

Kohde-esitysten valmistelu maailmanperintöluetteloon aloitetaan heti, kun aieluettelo on hyväksytty valtioneuvostossa. Vuoden kuluttua aieluettelon toimittamisesta (31.1.2005) opetusministeriö voi tehdä maailmanperintökomitealle ensimmäiset päivitetyn aieluettelon mukaiset kohde-esitykset, jonka jälkeen alkaa esitysten kansainvälinen käsittely. Suomalaisia kohteita esitetään maailmanperintöluetteloon vain, jos ne ovat aieluettelossa, joka on toimitettu maailmanperintökomitealle.

Kohde-esityksiä valmisteltaessa tavoitteena on parantaa yhteistyötä kulttuuri- ja luonnonperintöalan välillä sekä edistää Rakennusperintöstrategian ja luonnonsuojelustrategioiden tavoitteita. Lisäksi tutkitaan mahdollisuudet laajentaa aiemmin luetteloon nimettyjä maailmanperintökohteita sekä tehdä yhteisiä kohde-esityksiä ja sarjanimeämiä Suomen lähialueilla sijaitsevien valtioiden kanssa.

Kohde-esitykset maailmanperintöluetteloon on toimitettava maailmanperintökeskukseen vuosittain 31.1. mennessä. Käsittely ja arviointi kestää noin 17 kuukautta ennen kuin maailmanperintökomitea tekee päätöksen kohteesta (ks. liite 3). Kohde-esitysten prosessi ja aikataulu koskevat myös jo olemassa olevien kohteiden laajentamista. Aikataulua ei kuitenkaan sovelleta vaarantuneisiin kohteisiin. Näiden kohteiden merkitsemisestä maailmanperintökomitean hallintoneuvosto neuvottelee asiantuntijajärjestöjen ICOMOSin, IUCN:n ja ICCROMin kanssa. Kohteiden on kuitenkin täytettävä maailmanperintösopimuksen asettamat kriteerit.

2 Suomen maailmanperintökohteiden ylläpito

2.1 Nykytilanne

2.1.1 Suomen kohteiden hoito ja hallinta

Maailmanperintökohteet muodostavat rakennusperintöstrategiassa (Valtioneuvoston periaatepäätös 13.6.2001) tarkoitetun julkisten kohteiden erityisryhmän, jota tulee vaalia siten, että ne välittävät tietoa esimerkillisistä käyttö-, kunnossapito- ja korjaustavoista. Kohteiden hyvä hoito ja ylläpito tukevat myös valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittisen ohjelman laatutavoitteita.

Kohteiden vaalimisen ja hoidon tulee olla ammatillisesti korkeatasoista sekä hallintomallien että käytännön restaurointimenetelmien osalta. Maailmanperintökohteiden hoidon ohjeistuksena toimivat ICCROMin laatima "Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites" sekä ICOMOSin kansainväliset julistukset ja suositukset kulttuuriperinnön ylläpidosta ja restauroinnista (ks. liite 4).

Suomen kulttuuriperintökohteet ovat luonteeltaan erilaisia. Suomenlinna, Vanha Rauma ja Petäjävesi ovat julkishallinnon piiriin kuuluvia kohteita, kun taas Verla on yksityisen liikeyrityksen UPM-Kymmene Oyj:n omistuksessa. Kohteiden saama valtion tuki vaihtelee suuresti. Suomenlinnaa ylläpidetään pääosin valtion budjettivaroin. Vanhassa Raumassa toimii kaupungin ylläpitämä Tammelan korjausrakentamiskeskus, jossa talonomistajat voivat saada neuvontaa talojen korjaamiseen. Petäjäveden kirkkoa on kunnostettu Museoviraston ja Kirkkohallituksen avustuksilla, ja Sammallahdenmäkeä puolestaan ylläpitää Museoviraston hoitoyksikkö muinaismuistoalueena. Verlan kunnostamiseen on myönnetty Museoviraston entistämisavustuksia. Kaiken kaikkiaan resurssit kohteiden hoitoon ja ylläpitoon ovat olleet riittämättömiä.

Vastuu Suomen kohteiden hoidosta ja ylläpidosta vaihtelee kohteesta riippuen. Suomenlinnan hoitokunta vastaa keskitetysti Suomenlinnan restaurointi-, korjaus- ja rakentamistoimenpiteistä. Ympäristöministeriön asettama Vanhan Rauman neuvottelukunta seuraa Vanhan Rauman tilannetta. Petäjäveden vanhan kirkon säätiö vastaa Petäjäveden vanhasta kirkosta. Verlan hoitoa ja käyttöä seuraa Verlan hoitokunta. Museovirastolla, alueellisisilla ympäristökeskuksilla ja paikallisilla viranomaisilla on edustaja tai edustajia hoito- ja

neuvottelukunnissa. Sammallahdenmäkeä hoitaa muinaismuistoalueena Museoviraston hoitoyksikkö.

Suomen maailmanperintökohteet on suojeltu joko kaavoituksella tai rakennussuojelulain nojalla. Vanha Rauma on suojeltu asemakaavalla (1980), Petäjaveden vanhaa kirkkoa koskee kirkkolaki (1994). Kirkkoa ympäröivät maisemat suojavyöhykkeineen on suojeltu asemakaavalla (2001). Verlan tehdasmuseo on suojeltu rakennussuojelulailla (ympäristöministeriön vahvistus 6.5.1993). Museota ympäröivälle alueelle on laadittu osayleiskaava, jossa maailmanperintökohteeseen kuuluvat rakennukset ympäristöineen on merkitty säilytettäväksi (kaava vahvistettu 2001). Kaavassa on erillinen merkintä suojavyöhykkeelle. Suomenlinnan kohdalla on voimassa Suomenlinnan hoitokunnan ja Helsingin kaupungin välinen sopimus, jolla myönnetään toimenpidelupia Suomenlinnalle. Suomenlinnan rakentamista ja toimintaa ohjaa lisäksi käyttösuunnitelma. Sammallahdenmäki on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Museovirasto toimii lausunnon antajana kaikissa kaavoitusta, rakentamista tai alueen hoitoa ja kehittämistä koskevissa asioissa. Työtä tehdään kiinteässä yhteistyössä alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa.

Maailmanperintökohteeksi nimeämisellä on paljon myönteisiä vaikutuksia niin itse kohteen suojelulle kuin paikalliselle yhteisöllekin. Maailmanperintökohteiden saama huomio lisää laajemminkin kiinnostusta ja tietoisuutta kulttuuri- ja luonnonperinnön arvosta ja merkityksestä yhteiskunnassa. Lisääntynyt kiinnostus parantaa rahoitusmahdollisuuksia. Kohteeseen panostetut varat heijastuvat myönteisesti paikalliseen elinkeinoelämään. Kasvaneet matkailijavirrat ja tunnettuuden lisääntyminen luovat mahdollisuuksia myös yksityiselle yrittäjyydelle. Tämä kartuttaa omalta osaltaan paikallisyhteisön kiinnostusta kohteen suojeluun ja luo myös syvemmässä merkityksessä positiivista kiinnostusta omaan perintöön.

Maailmanperintöluetteloon hyväksymisen jälkeen kohteissa on käynyt huomattavasti enemmän matkailijoita. Esimerkiksi Petäjavedellä ja Verlassa kävijämäärät ovat moninkertaistuneet. Toisaalta lisääntyneet matkailijamäärät myös kuluttavat kohteita.

Maailmanperintö vetää puoleensa toimintaa ja toimijoita, jotka pyrkivät kaupallisesti hyödyntämään maailmanperintökohteen antamaa statusta. Tällaisen toiminnan kautta voi syntyä vääristynyt kuva kohteesta. Kohteiden hoitoon ja ylläpitoon kuuluu myös kohteiden tosiasioiden perustuva esittäminen ja tiedottaminen, johon sopimuksen jäsenvaltio on sitoutunut.

2.1.2 Vanha Rauma

Omistajat: yksityiset kiinteistönomistajat, Rauman kaupunki, Rauman seurakunta

Hallinnosta vastaa: Rauman kaupunki

Suojelu

Vanhassa Raumassa alueen ja rakennusten suojelu ja vaaliminen on toteutunut vuonna 1980 vahvistetun asemakaavan mukaisesti. Tarkistettavana olevassa Rauman osayleiskaavassa Vanhalle Raumalle on merkitty asianmukainen suojavyöhyke. Kaupunki myöntää rakennusluvat; erityisasioista ja periaatteellisista linjauksista neuvotellaan Vanhan Rauman erityiselimessä, jossa on Museoviraston edustaja varamiehenään Rauman museonjohtaja.

Toimijat

Toiminnallisina osapuolina ovat valtio, Rauman kaupunki, Vanha Rauma Säätiö, Vanha Rauma Yhdistys ry ja Vanhan Rauman Liikekeskushdistys ry.

Vanhan Rauman maailmanperintökohteen tueksi on kaupunki perustanut Vanhan Rauman korjausrakentamiskeskuksen, joka sijaitsee Tammelan talossa. Toimintaa hoitaa täysipäiväisenä rakennusvalvonnan neuvonta-arkkitehti, jonka tehtävänä on ollut Tammelan kiinteistön korjaaminen (hyvien korjausmenetelmien esittäminen), varaosapankin rakentaminen sekä näyttelyiden tekeminen. Lisäksi tehtävänä on ollut korjausneuvonta Vanhan Rauman asukkaille ja hirsirakennusten kunnostajille, yhteydenpito muihin viranomaisiin sekä Vanhan Rauman erityiselimeen tulevien asioiden valmistelu ja esittely. Tammelassa on myös järjestetty korjausrakentamisen koulutusta.

Ympäristöministeriö asetti 1993 pysyvän Vanha Rauma -työryhmän, jonka tehtävänä on toimia Vanhan Rauman asioita käsittelevänä yhteistyöelimenä. Ympäristöministeriön ja Rauman kaupungin edustajien lisäksi työryhmässä ovat edustettuna Museovirasto, opetusministeriö, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Satakuntaliitto ja Suomen Unesco-toimikunta. Erityisesti työryhmän tehtäviin kuuluu selvittää Vanhan Rauman korjaamiseen ja hoitoon liittyviä taloudellisia kysymyksiä ja alueen suojeluun liittyviä kysymyksiä.

Rahoitus

Vanhan Rauman korjausrakentamiskeskuksen perustamista, toimintaa ja piharakennusten palauttamista ovat avustaneet Satakuntaliitto, opetusministeriö, ympäristökeskus ja lääninhallitus vuosina 1995–2002 yhteensä 1 013 177 markalla (170 404 €).

Vanhan Rauman alueella toteutettiin 1990-luvun lopulla kaksi EU-rahoitteista hanketta. Vanha Rauma Vetovoimatekijäksi -hanke toimi 1997–2000. Kokonaisbudjetti kolmelle vuodelle oli 1 930 000 markkaa (325 000 €). Hankkeen tavoitteena oli tiedon lisääminen Vanhasta Raumasta maailmanperintökohteena sekä paikallisten matkailupalvelujen kehittäminen kulttuuriperintöä kestävästi hyödyntäen. Hanke tuotti muun muassa tiedotusmateriaalia, opasteita ja matkailuun liittyviä toimintoja Vanhassa Raumassa.

Satakunnan rakennusperinnön hoito -projekti toimi vuosina 1998–2000. Hanketta veti Satakunnan Museo yhteistyössä useiden suunnittelijoiden, rakentajien, viranomaisten sekä kiinteistöjen omistajien kanssa. Vanhassa Raumassa korjattiin projektin puitteissa yhteensä 31 rakennusta Vanhan Rauman korjausrakentamiskeskuksen toimiessa paikalliskoordinaattorina. Näille hankkeille myönnetty avustusosuus oli kaikkiaan 1,5 miljoonaa markkaa (250 000 €).

Museovirasto on myöntänyt entistämisavustuksia Vanhan Rauman kiinteistöille yhteensä 474 000 markkaa (79 000 €) vuosina 1982–2002.

Opetusministeriö on myöntänyt kahden Vanhan Rauman kiinteistön (Kauppakatu 12 ja Kauppakatu 17) kunnostamiseen EU:n rakennerahastoavustuksia.

Satakuntaliitto on myöntänyt Rauman kaupungille avustusta Vanhan Rauman pihaprojektin suunnitteluvaiheeseen 100 000 markkaa (16 800 €) vuosille 2001–2002. Vuodelle 2003 on haettu saman suuruinen summa.

Ympäristöministeriö on rahoittanut mm. katujen rakentamiseen (päällystämiseen) ja liikennejärjestelyihin liittyviä hankkeita yhteensä 1,5 miljoonalla markalla (250 000 €).

Uhat ja mahdollisuudet

Vanhan Rauman asuin- ja liiketonteilla on paljon (yli 100) asemakaavassa säilytettäväksi (S) merkittyä piha- ja talousrakennusta. Suuri osa näistä on toissijaisessa käytössä tai vailla varsinaista käyttöä. Hoitamattomina ulkorakennuksia uhkaa purkaminen.

Liikekortteleissa on 15 liikerakennusta, jotka on asemakaavassa merkitty suotavaksi säilyttää (H), mutta ne voidaan korvata kaupunkikuvaan sopivalla uudisrakennuksella. Näiden liikerakennusten lisäksi asemakaavassa on lähes 30 piha- ja talousrakennusta, jotka on kaavan mukaan suotavaa säilyttää (H). Ne voidaan korvata uusilla vastaavilla rakennuksilla. H-rakennusten osalta kaavaa on pidettävä vanhentuneena. Lisäksi joidenkin uudisrakennusten rakennusaloja tulisi tarkistaa.

Liiketilojen räikeät mainokset ja kauppaketjujen tunnukset ovat vieraita elementtejä Vanhassa Raumassa. Ongelmallisia ovat etenkin suuriin ikkunapintoihin teipatut mainoskalvot. Liikerakennusten omaleimaisuus sekä kaupungin tilallinen ja kaupunkikuvallinen ilme kärsii näistä.

2.1.3 Suomenlinna

Omistaja: valtio

Hallinnosta vastaa: Suomenlinnan hoitokunta

Suojelu

Suomenlinnassa ei ole asemakaavaa. Valtio ja Helsingin kaupunki ovat solmineet vuonna 1976 sopimuksen, jossa on sovittu Suomenlinnan korjaamisen ja käytön kustannusten jakamisesta. Valtion ja kaupungin välinen sopimus ei enää nykyisin toimi tyydyttävästi. Alueen kaavoitustyö käynnistyy tämän hetkisten tietojen mukaan vuoden 2003 aikana.

Suomenlinnan hoito, korjaus ja restaurointi perustuu parhaillaan päivitettävään käyttösuunnitelmaan vuodelta 1974 sekä maiseman kunnostussuunnitelmaan. Suomenlinnan hoitokunta vastaa suunnittelusta, toteuttaa restaurointihankkeet sekä vastaa alueiden, kukkuväylien ja rakennusten kunnossapidosta yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Restauroinnin ensimmäisestä kierroksesta on toteutunut noin 60 prosenttia. Hoitokunta vastaa kohteen ylläpidosta. Lisäksi se edustaa valtiota kiinteistönomistajana, vastaa rakennusten isännöinnistä ja tekee esityksiä alueen kehittämiseksi.

Suomenlinnan hoitoa ja kehittymistä maailmanperintökohteena valvoo Museovirasto sekä kaavoituksen, erityisesti yleiskaavoituksen, että erillisten korjaus- ja rakennushankkeiden yhteydessä.

Toimijat ja rahoitus

Suomenlinna muodostaa poikkeuksen muista suomalaisista maailmanperintökohteista, koska se on kokonaan valtion omistama kohde, jolla on oma rahoitus suoraan valtion budjetista. Tärkeimmät intressitahot ja toimijat on koottu Suomenlinnan johtokuntaan, joka toimii hyvänä tiedonjakokanavana osapuolten kesken. Johtokunnassa ovat edustettuina opetusministeriö, valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, oikeusministeriö, Museovirasto, Helsingin kaupunki, Senaatti-kiinteistöt ja Suomenlinnan asukkaat.

Suomenlinnan hoitokunta on toiminut vuodesta 1989 virastomuotoisena. Se on nettobudjetoitu tilivirasto, jonka toimintamomentin loppusumma on noin 6 miljoonaa euroa. Tästä määrästä hoitokunta kattaa noin 60% omilla tuloillaan. Investointimomentin taso on useita vuosia ollut noin miljoona euroa. Tähän rahoitukseen on kuitenkin useina vuosina saatu lisätalousarvioissa lisää resursseja. Opetusministeriön ohjaus välittyy normaalin tulossopimusmenettelyn kautta.

Uhat ja mahdollisuudet

Suomenlinna on keskeinen kansallinen ja kansainvälinen suojeltu rakennusmuistomerkki, jolla ei ole suuria suoranaisia uhkia. Kansainvälinen verkostoituminen sekä Euroopan Unionin rahoittamat hankkeet ovat tuoneet merkittävää lisäarvoa Suomenlinnalle. Restauroinnin rinnalle ovat myös nousseet Suomenlinnaan sijoittuvien toimintojen ohjaaminen, matkailun sisällön kehittäminen ja koordinaatio sekä tutkimus- ja julkaisutoiminta.

Suomenlinnan kävijämäärät ovat entisestään kohonneet ja näin ollen lisänneet kulumista. Suomenlinnan ulkoilualueita ja virkistysalueita käytetään tavalla, joka saattaa olla ristiriidassa kohteen arvon kanssa, mikä voi johtaa esimerkiksi kohteen karnevalisoitumiseen.

Suomenlinnan suojavyöhykkeelle on yleiskaavaluonnoksessa esitetty varaus rakentamiselle, joka toteutuessaan saattaa muuttaa linnoituskokonaisuuden merellistä ja maisemallista asemaa. Lisäksi valtion kiinteistöjärjestelyistä saattaa mahdollisesti aiheutua omistuksen hajautumista, joka vaikuttaa alueen hallintoon. Uhkana on myös resurssien pieneneminen kokonaisuuden tyydyttävän hallinnan vaatiman tason alapuolelle.

2.1.4 Petäjaveden vanha kirkko

Omistaja: Petäjaveden seurakunta

Hallinnosta vastaavat: Petäjaveden seurakunta ja Petäjaveden vanhan kirkon säätiö

Suojelu

Petäjaveden vanha kirkko on suojeltu kirkkolaililla (1994). Petäjaveden maailmanperintökohde käsittää kirkon lisäksi kirkkotarhan lähialueineen, jotka ovat seurakunnan omistuksessa. Vanhan kirkon alueelle on vahvistettu vuonna 2001 asemakaava, johon on merkitty erillinen suojavyöhyke. Alueen rakennukset on suojeltu kaavamääräyksillä. Ympäröivät pellot ja avoimet maisemat on merkitty säilyttävällä kaavamerkinnällä. Kaava antaa hyvät mahdollisuudet kirkon maisemakokonaisuuden säilymiselle. Asemakaavan yhtenä lähtökohtana on ollut ympäristöministeriön rahoittama Vanhan kirkon ympäristön yleissuunnitelma vuodelta 1992. Kirkkotarhalle on lisäksi laadittu erillinen hoitosuunnitelma 2000. Museovirasto on lausunnonantaja rakennuslupaa koskeissa asioissa.

Petäjaveden vanhaa kirkkoa on kunnostettu jatkuvasti. Restaurointia ja konservointia on tehty Museoviraston johdolla. Huomattavimmat toimenpiteet ovat kirkon ja kellotapulin paanukaton uusiminen. Tapulin puiset luukut ja kirkon portaat on myös uusittu. Kirkkomaata ympäröivä umpilankkuaita valmistui 1997, ja se tehtiin 1800-luvulla paikalla olleen aidan mukaisesti.

Toimijat

Vuonna 2001 perustetun Petäjaveden vanhan kirkon säätiön tarkoitus on Petäjaveden vanhan kirkon ja sen ympäristön säilyttäminen, kunnostaminen, hoitaminen ja suojeleminen. Säätiössä ovat edustettuna kunta, seurakunta, paikallinen osuuspankki, elinkeinoelämän edustajat ja Petäjävesi-Seura ry. Säätiö on saanut rahoitusta TE-keskukselta.

Rahoitus

Museovirasto on myöntänyt kirkolle avustuksina yhteensä 211 765,42 euroa (1 259 100 mk) vuosina 1988–1996. Kirkkohallitus on myös rahoittanut kirkon korjauksia. Kirkon korjauksiin saatiin rahoitusta 440 000 markkaa (74 000 €) EU:n Raphael-ohjelmasta vuonna 1995.

Uhat ja mahdollisuudet

Petäjaveden vanhaa kirkkoa on kunnostettu konservoiden eikä sillä ole välitöntä uhkaa. Kattavan palohälytys- ja sammutusjärjestelmän puuttuminen on kuitenkin riski kirkolle.

Petäjäveden seurakunta käyttää kirkkoa kesäkirkkona. Kirkkoa käytetään ahkerasti kirkollisiin toimituksiin, etenkin häihin. Kävijämäärät kirkossa ovat jatkuvasti kasvaneet. Vuonna 2002 ylitettiin 20 000 henkeä vuodessa. Lisääntyneet matkailijamäärät kuluttavat esimerkiksi kirkon lattiaa. Lisäksi autojen pysäköiminen kirkon eteen kuluttaa lähiympäristöä.

2.1.5 Verlan puuhiomo ja pahvitehdas

Omistaja: UPM-Kymmene Oyj

Hallinnosta vastaa: Verlan hoitokunta

Suojelu

Verlan maailmanperintöalueella on voimassa v. 2001 vahvistettu osayleiskaava. Maailmanperintökohteen rakennukset ja suoja-alueen historiallinen rakennuskanta on merkitty säilytettäväksi. Pienimuotoinen täydennysrakentaminen on mahdollista. Osayleiskaava antaa hyvät mahdollisuudet alueen säilymiselle. Museovirasto toimii lausunnonantajana rakennuslupaa koskevissa asioissa.

Alueelle on tehty erillinen ympäristön (kasvillisuuden ja puuston) hoitosuunnitelma. Tehdasrakennusten vesikattoja ja vesirännejä on korjattu ja ympäröivää aluetta kohennettu kaatamalla puita, poistamalla maamassoja ja ohjaamalla pintavesiä. Pytingin puutarhaa on kunnostettu ja sitä hoidetaan jatkuvasti. Lomakylän vanhojen työväen asuinrakennusten kunnostaminen on käynnistynyt.

Toimijat

Verlan vuonna 1972 perustetun museoalueen omistaa ja sen ylläpidosta vastaa UPM-Kymmene Oyj:n konsernihallinto. Maailmanperintöalue kattaa myös UPM-Kymmenen omistaman lomakylän, tehtaan käytössä olleen raamisahan sekä useita varastorakennuksia. Alueella on myös esihistoriallinen kalliomaalaus ja Kouvolan Seudun Sähkö Oy:n omistamat kaksi vesivoimalaitosta sekä mylly. Maailmanperintöalueen sisällä on lisäksi yksi yksityisen suvun omistama tontti ja kiinteistö.

Verlan hallinnosta ja hoidosta vastaa vuonna 2001 asetettu Verlan hoitokunta, jossa on edustettuna UPM-Kymmenen omien asiantuntijoiden ja toimijoiden lisäksi myös Museovirasto. Hoitokunnan tehtävänä on edistää Verlan hoitoa, ylläpitoa ja kunnostusta maailmanperintökohteena.

Alueen rakennusten entisöinnistä vastaa ulkopuolinen konsultti. Syksystä 2002 lähtien Verlassa on toiminut määräaikainen puu- ja maalaustöiden konservaattori, joka tekee alueella tutkimustyön ohella myös hoito- ja ylläpitotöitä.

Verlan hallintoa varten ei ole vielä toistaiseksi palkattu päätoimista työvoimaa, joskin Verlan asioita hoitamaan yhtiö on nimennyt kolme henkilöä, jotka vastaavat Verlan tehdasmuseon hallinnosta. Kesäkautena, jolloin museo on avoinna yleisölle, UPM-Kymmene Oyj palkkaa määräaikaisia oppaita, puutarhureita ja muuta työvoimaa, yhteensä 5–7 henkilöä. Välillisesti Verla tarjoaa nykyisin myös työtä alueella toimiville yrittäjille (pieniä puoteja, käsityöverstaita, kahvila, ravintola), ajankohdasta riippuen 10–15 hengelle kesäaikana.

Verlan tehdasmuseon suosio on jatkuvasti lisääntynyt. Vuonna 2002 kävijöitä oli yli 20 000 henkilöä 64 eri maasta. Verla on auki neljä ja puoli kuukautta vuodessa. Kaikki käynnit ovat opastettuja ryhmäkäyntejä tehdasmuseossa.

Rahoitus

Verlan hoito- ja korjauskustannuksista vastaa pääasiallisesti UPM-Kymmene Oyj. Tehdasalueen ja lomakylän hoitovastuu on jaettu eri osastoille yhtiön sisällä. Alueen hoitoon on vuosina 1998–2002 käytetty 869 000 euroa (5,2 milj. mk). Summa ei sisällä palkkakustannuksia.

Verlan tehdasmuseolle on osoitettu Museoviraston entistämisasiavustuksia vuosina 1987–2001 yhteensä 175 588 euroa (1 044 000 mk). Vuoden 2003 avustuksista on tehdasrakenneksille myönnetty 50 000 euroa.

Uhat ja mahdollisuudet

Kohteen uhkana ovat ilkevalta ja tuhotyöt, jotka johtuvat syrjäisestä sijainnista ja sulkemisesta talvikaudeksi sekä kattavan murtovalvontajärjestelmän puuttumisesta. Myös mahdollinen tulipalo on riski, koska Verlassa ei ole palohälytys- eikä sammutusjärjestelmää.

Niukoista ja ennakoimattomista valtion avustuksista johtuen Verlan hoitoa ja ylläpitoa on ollut vaikea toteuttaa pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Kohteella ei ole käyttö- ja hoitosuunnitelmaa.

2.1.6 Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue

Omistajat: kahdeksan yksityistä maanomistajaa

Hallinnosta vastaavat: Lapin kunta ja Museovirasto

Suojelu

Sammallahdenmäen pronssikautinen röykkiöalue on Suomen ainoa arkeologinen kohde maailmanperintöluettelossa. Se on suojeltu muinaismuistolailla. Kohde sijaitsee kokonaisuudessaan yksityisten maanomistajien maalla. Museoviraston arkeologian osaston hoitosikkö on hoitanut Sammallahdenmäen muinaisjäännösalueutta vuodesta 1994 lähtien.

Syksyllä 1999 muinaisjäännösalueelle laadittiin yksityiskohtainen hoito- ja käyttösuunnitelma yhdessä Lapin kunnan, Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja metsäkeskuksen sekä Ala-Satakunnan metsänhoitoyhdistyksen kanssa. Maanomistajia on kuultu asiassa. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitellään yleislinjat muinaisjäännöksen suojelemiseksi ja hoidoksi sekä kohteen kehittämistä nähtävyyss- ja matkailukohteena. Hoito ei vaadi nykyisellään suuria toimenpiteitä. Peruskunnostus on saatu tehtyä, ja vuosihuoltona poistetaan lehtipuuvesakkoa röykkiöiden päältä ja poluilta, jotta rakenteet säilyvät näkyvillä. Mahdolliset muutokset kohteessa ja sen ympäristössä kirjataan vuosittain laadittavaan seurantaraporttiin. Käytön vaikutuksia havainnoidaan jatkuvasti.

Lapin kunnan ja Museoviraston kesken on tehty sopimus, jonka mukaan kunta huolehtii tie- ja pysäköintiin liittyvistä töistä ja ylläpidosta ja Museovirasto vastaa muinaisjäännösalueen siisteydestä, opastauluista, viitoituksesta ja esitteistä.

Kävijä voi liikkua alueella opastettuja ja viitoitettuja reittejä pitkin. Sammallahdenmäen kävijämäärät ovat lisääntyneet huomattavasti maailmanperintöstatuksen myötä. Luvut ovat arvioita, koska alueella voi liikkua vapaasti ilman erillistä pääsymaksua. Vuonna 2000 kävijöitä arvioidaan olleen 4000–4500 henkeä.

Rahoitus

Muinaisjäännöksen hoitoon ja kunnostukseen Museovirasto käytti vuonna 2000 yhteensä noin 3 100 euroa (18 500 mk). Opasteisiin, esitteisiin sekä ylläpitoon Museovirasto ja Lapin kunta käyttivät vuonna 2001 yhteensä noin 23 500 euroa (144 500 mk).

Uhat ja mahdollisuudet

Kohdetta on hoidettu ja ylläpidetty työllisyysvaroilla, joiden jatkuvuus on epävarmaa. Pitkän tähtäimen uhkana on maaston kuluminen. Herkkä kalliokasvillisuus (palleroporonjäkäliä) ei kestä jatkuvaa kulutusta.

2.1.7 Luonnonperinnön hallinto Suomessa

Suomessa ei ole yhtään luonto- tai yhdistelmäkohdetta eikä kokemusta niiden hoidosta. Mahdolliset kohteet (maankohoamisrannikko, Saimaa, aapasuot) tukeutuisivat vahvasti maamme suojelualueverkostoon. Luontokohteiden suojelu toteutuisi ensisijaisesti luonnonsuojelulain pohjalta, jota voisivat tukea kaavoitukseen, metsien ja vesien käyttöön liittyvät säädökset. Kohteet olisivat myös osa eurooppalaista Natura 2000 -verkostoa.

Maailmanperintökohteen hoidon perustana olisi nykyinen luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön järjestelmä ympäristöministeriön tulostavoituksessa. Valtaosa suojelualueista on Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalueen hallinnassa, muutama Metsäntutkimuslaitoksella ja osa perustuu yksityisten maanomistajien kanssa tehtyihin rauhoituksiin. Kohteiden suojeluun ja hoitoon on perusrahoitus ympäristöministeriön määrärahoista ja mahdollisuudet lisärahoitukseen eri lähteistä.

Metsähallituksen luonnonsuojelun alueyksiköt tulisivat päävastuullisiksi myös mahdollisista luonnonperintökohteista. Rajauksen, suojelun, hoidon ja osallistamisen tarpeiden mukaan työhön kytkettäisiin muita, paikallisia tahoja. Alueista kerrottaisiin luontokeskussissa, joita on ympäri maata.

Lisäresursseja tarvittaneen kohde-esitysten valmisteluun sekä mahdollisiin alueiden hoidon aiheuttamiin lisätarpeisiin. Luontokohteiden suuri koko lisää paikallisten toimijoiden määrää ja aiheuttaa omat haasteensa.

2.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Maailmanperintökohteiden vaalimisen, hoidon ja restauroinnin tulee olla esimerkillistä, ja sen tulee noudattaa yleisiä kansainvälisesti hyväksytyjä periaatteita ja käytäntöjä. Maailmanperintötyöryhmä pohti tehtävänsä mukaisesti myös kohteiden ylläpitoon liittyvän vastuunjaon selkiyttämistä ja esittää kotimaisille maailmanperinnön toimijoille seuraavia tavoitteita ja toimenpiteitä.

2.2.1 Kohteiden suojelu ja hoito

Kohteiden suojelu ja hoito järjestetään maailmanperintökomitean toimintaohjeistuksen mukaisesti. Tavoitteena on toimia kestävästi sekä harjoittaa ja kehittää hyviä hallintomenetelmiä. Maailmanperintökohteiden hoidon tulee olla asiantuntevaa ja toimia esimerkkinä

Suomessa muille kulttuuri- ja luonnonperintökohteille. Maailmanperintökohteissa hyväksi havaittuja hallintotapoja on voitava soveltaa laajasti muihin suojelukohteisiin.

Parannetaan valtion, kuntien, paikallisyhteisön sekä kansalaisten yhteistyötä maailmanperintökohteiden suojelussa. Edistetään maailmanperintökohteiden kestäväää käyttöä kohteen arvot huomioiden.

Seurataan kaavoituksen ajanmukaisuutta suojelutavoitteisiin nähden. Tarkistetaan kohteiden kaavoitustilanne maakunta-, yleis- ja detaljikaavatasolla. Kehitetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaista maankäyttöä ja kaavoituskäytäntöä sekä tarvittaessa uudistetaan kaavoja siten, että maailmanperintökohteiden arvot ja kohteiden suoja-alueet on huomioitu ja niiden säilyminen varmistettu. Seurataan kaavojen toteutumista.

Laaditaan kaikille Suomen kohteille maailmanperintökomitean ohjeistuksen mukainen hoito- ja käyttösuunnitelma (Comprehensive Management Plan). Suunnitelman tulee ottaa huomioon alueen maankäyttö ja sen tulevat suuntaviivat, suojelumääräykset, kohteen kuntotarkastus ja korjaussuunnitelmat, käyttö sekä muutospaineet. Paikallisille toimijoille ja talonmistajille tulee tarjota korjausneuvontaa sekä rakennustapaohjeistusta. Lisäksi tulee huomioida matkailun myötä tulevat muutokset, uhat ja mahdollisuudet. Suunnitelmaan listataan myös toimijat, aikataulutukset (kiireellisyys, priorisointi) sekä kustannukset. Suunnitelmat tarkistetaan määrätyn väliajoin. Muodostetaan kaikille kohteille paikalliset hoitokunnat (site commission), jotka hoitavat ja ylläpitävät kohdetta. Hoitokunnan johtaja on maailmanperintöasiain neuvottelukunnan jäsen.

Toimitetaan kohteen suojelun ja hoidon seurantaraportti (Periodic Reporting) maailmanperintökeskukselle arvioitavaksi. Suunnitelmien ja kansallisen raportoinnin seurannasta vastaavat ympäristöministeriö ja Museovirasto yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Maailmanperintöasiain neuvottelukunta seuraa toimintaa.

Verkostoidutaan aktiivisesti Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän kohteiden hoidosta vastuussa olevien tahojen kanssa.

Kartoitetaan kohteeseen liittyvä tutkimustarve ja laaditaan sen perusteella tutkimussuunnitelma, joka sisältää tavoiteaikataulun, yhteistyökumppanit sekä arvion kustannuksista.

2.2.2 Tiedotus ja koulutus

Neuvottelukunta tekee esityksiä maailmanperintöön liittyvän tiedottamisen ja koulutuksen järjestämisestä sekä seuraa maailmanperintökasvatusta.

Tavoitteena on kartoittaa koulutustarpeet kohteissa työskentelevän henkilökunnan osalta. Kartoituksen perusteella tehdään pitkäjänteinen koulutussuunnitelma, jossa huomioidaan sekä kohteen hoidon että käytön parissa työskentelevät henkilöt. Koulutussuunnitelmaan sisältyy tavoitteellinen aikataulu, yhteistyökumppanit sekä kustannusarvio. Lisäksi koulutetaan valtion, kuntien ja paikallisyhteisön toimijoita.

3 Yhteenveto työryhmän esittämistä tavoitteista ja toimenpide-ehdotuksista

Maailmanperintöasian neuvottelukunnan perustaminen

Valtioneuvosto asettaa kansallisia maailmanperintöasioita koordinoivan maailmanperintöasiain neuvottelukunnan, jossa ovat edustettuina opetusministeriö, ympäristöministeriö, ulkoasiainministeriö, Museovirasto, Metsähallitus, suomalaisten maailmanperintökohteiden edustajat, ICOMOSin ja IUCN:n Suomen osastojen edustajat sekä tarvittavat muut asiantuntijaorganisaatiot.

Maailmanperintöasiain neuvottelukunnan tehtävänä on

- toimia kansallisena yhteistyöelimenä kaikissa maailmanperintöä koskevissa asioissa sekä edistää maailmanperintöön liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä
- seurata ja pyrkiä edistämään suomalaisten maailmanperintökohteiden valmistelua, ylläpitoa ja hoitoa sekä kehittämään niiden hallinnointia ja rahoitusmahdollisuuksia
- tehdä esityksiä maailmanperintöä koskevan tiedottamisen, koulutuksen ja muun yhteistoiminnan järjestämisestä
- toimia aloitteellisena aieluettelon tarkistamisesta ja kohteiden esittämisestä maailmanperintöluetteloon
- seurata pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Pohjoismaisen maailmanperintösäätiön (Nordic World Heritage Foundation) toimintaa ja globaalistrategian toteuttamista.

Suomen vastuu globaalistrategiasta

Suomi pyrkii omalta osaltaan toteuttamaan maailmanperinnön globaalistrategiaa

- tutkimalla mahdollisuuksia tukea maailmanperintöluettelossa aliedustettuja valtioita keskittyen Suomen kehitysyhteistyön painopistemaihin, kehittämällä näiden valtioiden asiantuntemusta kulttuuri- ja luonnonperintönsä suojelemiseksi, vaalimiseksi ja hallinnoimiseksi mm. aieluetteloiden laatimisessa ja kohde-esitysten valmistelussa
- antamalla asiantuntija-apua jo luetteloitujen kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden hoitoon ja ylläpitoon
- tarjoamalla asiantuntija-apua maailmanperintöön liittyvissä koulutusasioissa, muun muassa suojelu- ja restaurointikysymyksissä, yhteistyössä kansainvälisten koulutuslaitosten, kuten ICCROMin, kanssa.

Aieluettelon laatiminen ja aikataulu

Suomi laatii kansallisen aieluettelon,

- jossa ovat edustettuna ne suomalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön kohteet, jotka se arvioi yleismaailmallisesti erittäin merkittäviksi
- jonka valmistelussa keskitytään kohdetyyppeihin, jotka kuuluvat globaalistrategiassa määriteltyihin aliedustettuihin kategorioihin. Suomen osalta niitä ovat esim. luonnonperintö, kulttuurimaisemat ja 1900-luvun rakennusperintö
- jota valmistelevat yhteistyössä Museovirasto ja ympäristöministeriö ottaen huomioon kohdehallinnon edustajat, paikalliset ja alueelliset hallintoviranomaiset, paikallisyhteisöt, kansalaisjärjestöt sekä muut asianosaiset
- joka toimitetaan maailmanperintökeskukselle toimintaohjeistuksen mukaisesti. Kansallista päätöksentekoa varten aieluettelosta valmistellaan tarkennettu asiakirja, jossa on selvitetty mm. aieluettelosta aiheutuvat hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset
- josta Suomi esittää maailmanperintöluetteloon uusia kohteita vasta kun tarkistettu aieluettelo on toimitettu maailmanperintökeskukseen. Kohteissa, joiden valmistelu maailmanperintöluetteloon on kesken, valmistelua voidaan jatkaa, mutta ehdotuksia luetteloon tehdään aikaisintaan vuoden kuluttua aieluettelon toimittamisesta maailmanperintökeskukseen
- joka tarkistetaan ja uusitaan noin kymmenen vuoden välein. Aieluettelo tarkistettaessa voidaan poistaa mikä tahansa aieluettelossa ollut kohde ja lisätä siihen uusia kohteita. Tarkistettaessa sovelletaan samoja periaatteita kuin aieluettelon muodostamisessa
- jonka yhteensovittamiseksi Suomi tekee yhteistyötä pohjoismaisesta maailmanperinnöstä vastaavien tahojen kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan, että pohjoismaiset maailmanperintökohteet muodostavat edustavan kokonaisuuden, jossa ei ole päällekkäisyyksiä. Yhteistyötä Baltian maiden ja Venäjän kanssa lisätään myös.

Uusien maailmanperintökohteiden esittäminen

Ympäristöministeriö ja Museovirasto vastaavat kohde-esitysten valmistelusta. Kulttuuriperintökohteiden osalta vastuu on Museovirastolla, luonnonperintökohteiden ympäristöministeriöllä ja yhdistettyjen kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden osalta molemmilla viranomaisilla yhdessä.

Kohde-esitysten valmistelussa

- kuullaan tarvittavia asianosaisia, kuten paikallisia ja alueellisia hallintoviranomaisia, paikallisyhteisöjä, kansalaisjärjestöjä jne. Valmistelussa voidaan myös käyttää apuna kansallisia tai kansainvälisiä asiantuntijoita
- otetaan huomioon maailmanperintökomitean toimintaohjeistus vuoden mittaisesta karanteenista aieluettelon toimittamisesta, minkä jälkeen ensimmäiset päivitetyn aieluettelon mukaiset kohde-esitykset voidaan tehdä
- parannetaan yhteistyötä kulttuuri- ja luonnonperintöalan välillä sekä edistetään rakennusperintöstrategian ja luonnonsuojelustrategioiden tavoitteita
- tutkitaan mahdollisuudet laajentaa aiemmin luetteloon nimettyjä maailmanperintökohteita sekä tehdä yhteisiä kohde-esityksiä ja sarjanimeämisiä Suomen lähialueilla sijaitsevien valtioiden kanssa.

Kohteiden suojelu ja hoito

Kohteiden suojelu ja hoito järjestetään maailmanperintökomitean toimintaohjeistuksen mukaisesti, joka toteutetaan

- toimimalla kestävästi ja kehittämällä hyviä hallintomenetelmiä mm. esimerkkinä Suomessa muille kulttuuri- ja luonnonperintökohteille
- parantamalla valtion, kuntien, paikallisyhteisön sekä kansalaisten yhteistyötä maailmanperintökohteiden suojelussa
- seuraamalla kaavoituksen ajanmukaisuutta suojelutavoitteisiin nähden sekä kehittämällä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista maankäyttöä ja kaavoituskäytäntöä siten, että maailmanperintökohteiden ja niiden suoja-alueiden arvot otetaan mahdollisimman hyvin huomioon
- laatimalla kaikille Suomen kohteille maailmanperintökomitean ohjeistuksen mukainen hoito- ja käyttösuunnitelma (Comprehensive Management Plan), joka ottaa huomioon alueen maankäytön ja tulevat suuntaviivat, suojelumääräykset, kohteen kuntotarkastuksen ja korjaussuunnitelmat, käytön sekä muutospaineet
- muodostamalla kohteille paikalliset hoitokunnat (site commission) niitä hoitamaan ja ylläpitämään. Hoitokunnan johtaja on maailmanperintöasiain neuvottelukunnan jäsen
- toimittamalla kohteen suojelun ja hoidon seurantaraportti (Periodic Reporting) maailmanperintökeskukselle arvioitavaksi

- parantamalla yhteistyötä Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän kohteiden hoidosta vastuussa olevien tahojen kanssa
- kartoittamalla kohteeseen liittyvää tutkimustarvetta ja laatimalla sen perusteella tutkimussuunnitelma, joka sisältää tavoiteaikataulun, yhteistyökumppanit ja arvion kustannuksista.

Tiedotus ja koulutus

Neuvottelukunta tekee esityksiä maailmanperintöön liittyvän tiedottamisen ja koulutuksen järjestämisestä sekä seuraa maailmanperintökasvatusta

- kartoittamalla koulutustarpeet (aikataulu, yhteistyökumppanit ja kustannusarvio) kohteissa työskentelevän henkilökunnan sekä valtion, kuntien ja paikallisyhteisön toimijoiden osalta.

4 Yhteenveto taloudellisista vaikutuksista

Työryhmä esittää kulttuuriperintökohteiden entistämiseen ja korjausavustuksiin 400 000 euron määrärahaa momentille 29.90.50. Määrärahaa saisi käyttää myös maailmanperintöön liittyvään suunnittelu-, tutkimus-, tiedotus- ja koulutustoimintaan.

Suomalaisten maailmanperintökohteiden valmistelu on tehty Museovirastossa virkатыönä. Aieluetteloiden laatimisen ja esitysten valmistelun vaatimustaso on huomattavasti lisääntynyt hakukaavakkeen uusimisen yhteydessä. Työryhmä esittää, että Museoviraston toimintamenoihin momentille 29.90.32 varataan 30 000 euron lisämääräraha kohdeesitysten valmistelutyöhön.

Työryhmä esittää, että maailmanperintöasiain neuvottelukunnan toimintaan varataan 10 000 euron määräraha opetusministeriön toimintamonomentille 29.01.21.

Luonnonperintökohteiden valmistelu edellyttää tavallista luonnonsuojelualuesuunnitelua laajempia selvityksiä. Maailmanperintöluetteloon hyväksytyjen kohteiden luontoarvojen säilyttäminen ja yleisölle esittelemisen edellyttää yleisöpalveluiden rakentamista ja yleisön kulun ohjaamista arimpien alueiden ulkopuolelle.

Luonnonperintökohteiden valmistelua ja yleisölle esittelemistä varten sekä luontoarvojen turvaamiseksi työryhmä esittää ympäristöministeriön budjettilukuun momentille 35.20.22. luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon lisäyksenä 50 000 euroa vuodelle 2004, 100 000 euroa vuodelle 2005 sekä 150 000 euroa vuodelle 2006. Momentin perusteluja laajennetaan niin, että määrärahaa voidaan käyttää myös maailmanperintöalueisiin.

Ympäristöministeriön budjettiluvun momentille 35.20.74 luonnonsuojelualueiden talonrakennustöihin työryhmä esittää 50 000 euroa vuodelle 2005 ja 50 000 euroa vuodelle 2006. Momentin perustelut laajennetaan kattamaan myös maailmanperintöalueet.

Lisäksi työryhmä esittää lisäyksenä 10 000 euroa vuodelle 2004 ja saman suuruista lisäystä vuodelle 2005 varattavaksi kansainväliseen yhteistyöhön ympäristöministeriön momentille 35.99.24.

Työryhmä esittää, että kohteiden ylläpitäjätahot ja muut paikalliset toimijat pyrkisivät mahdollisuuksien mukaan osoittamaan maailmanperintökohteiden hallinnointiin, hoitoon ja suojeluun määrärahoja suhteessa valtion kasvaneeseen panostukseen. Maailmanperintökohteiden hoitoon osoitetut määrärahat tuovat paikallista lisäarvoa ja luovat mahdollisuuksia myös yritystoiminnalle ja osaamiselle lisääntyvän tunnettuuden ja kulttuurimatkailun kautta.

Liite 1

Maailmanperintösopimus

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön UNESCO:n sopimuksia ja suosituksia n:o 16

Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta

Hyväksytty UNESCO:n yleiskokouksen 17. istunnossa Pariisissa 16.11.1972

Suomen hallituksen ratifioima 13.2.1987

Julkaistu Suomen asetuskokoelman sopimussarjassa n:o 19/87

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous, kokoontuneena 17. istuntoonsa Pariisissa 17 päivästä lokakuuta 21 päivään marraskuuta 1972,

toteaa, että kulttuuriperintöön ja luonnonperintöön kohdistuu kasvava tuhoutumisen uhka, mikä johtuu tavanomaisten rappeuttavien tekijöiden lisäksi myös sellaisista yhteiskunnallisten ja taloudellisten olojen muutoksista, jotka pahentavat vahinkoa tai tuhoa entisestään,

katsoo, että jonkin kulttuuri- tai luonnonperinnön osan rappeutuminen tai katoaminen merkitsee maailman kaikille kansakunnille kuuluvan perinnön haitallista köyhtymistä,

katsoo, että tämän perinnön suojeleminen kansallisella tasolla jää usein puutteelliseksi sen edellyttämien voimavarojen määrän sekä suojeltavan kohteen sijaintimaan riittämättömien taloudellisten, tieteellisten ja teknisten voimavarojen takia,

palauttaa mieliin, että perussääntönsä mukaan järjestö ylläpitää, lisää sekä jakaa tietoja varmistamalla yleismaailmallisen perinnön säilyttämisen ja suojelemisen sekä suosittelamalla asianomaisille kansakunnille tätä tarkoittavia kansainvälisiä yleissopimuksia,

katsoo, että kulttuuri- ja luonnonarvoja koskevat nykyiset kansainväliset yleissopimukset, suositukset ja päätökset osoittavat, miten tärkeää maailman kaikille kansoille on näiden ainoalaatuisten ja korvaamattomien kohteiden vaaliminen, kuuluivatpa ne mille kansalle tahansa,

katsoo, että osa kulttuuri- tai luonnonperintöä on erityisen arvokasta, minkä vuoksi se täytyy säilyttää osana ihmiskunnan yhteistä maailmanperintöä,

katsoo, että yleismaailmallisesti erityisen arvokasta kulttuuri- ja luonnonperintöä uhkaavien uusien vaarojen suuruuden ja vakavuuden vuoksi on kansainvälisen yhteisön velvollisuutena yhteisesti osallistua tämän perinnön suojelemiseen antamalla yhteistä apua, joka tosin ei korvaa asianomaisen valtion omia toimia, mutta täydentää niitä tehokkaasti,

katsoo, että tätä tarkoitusta varten on välttämätöntä hyväksyä uusia sopimusmääräyksiä laatimalla yleissopimus, jolla luodaan vakinainen, nykyaikaisten tieteellisten menetelmien mukainen tehokas järjestelmä yleismaailmallisesti erityisen arvokkaan kulttuuri- ja luonnonperinnön yhteiseksi suojelemiseksi,

päätettyään 16. istunnossaan, että tästä asiasta olisi aiheellista laatia kansainvälinen yleissopimus, hyväksyy tänä 16. päivänä marraskuuta 1972 tämän yleissopimuksen.

I Kulttuuri- ja luonnonperinnön määritelmät

1 artikla

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan "kulttuuriperinnöllä" seuraavaa:

rakennusmuistomerkit: rakennustaiteen teokset, monumentaalisen veisto- ja maalaus-taiteen teokset, arkeologiset kohteet tai rakennelmat, piirtokirjoitukset, luola-asumukset sekä muut kohteet, jotka ovat historian, taiteen tai tieteen kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita;

rakennusryhmät: erillisten tai toisiinsa liittyvien rakennusten ryhmät, jotka ovat arkkitehtuurinsa, yhtenäisyytensä tai maisemallisen sijaintinsa takia historian, taiteen tai tieteen kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita;

paikat: ihmisen taikka luonnon ja ihmisen yhteisesti luomat teokset sekä alueet mukaan lukien arkeologiset paikat, jotka ovat historialliselta, esteettiseltä, etnologiselta tai antropologiselta kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita.

2 artikla

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan "luonnonperinnöllä" seuraavaa:

elottomat ja elolliset luonnonmuodostumat tai -muodostumaryhmät, jotka ovat esteettiseltä tai tieteelliseltä kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita;

geologiset ja fysiografiset muodostumat sekä tarkoin rajatut alueet, jotka ovat tieteen tai luonnonsuojelun kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaiden uhanalaisten elin- ja kasvilajien elinympäristönä;

luonnontilaiset paikat tai tarkoin rajatut luonnonalueet, jotka ovat tieteen, luonnonsuojelun tai luonnonkauneuden kannalta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita.

3 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolena olevan valtion asiana on määrittää ja rajata alueellaan sijaitsevat edellä 1 ja 2 artiklassa mainitut eri kohteet.

II Kulttuuri- ja luonnonperinnön kansallinen suojeleminen sekä kansainvälinen suojeleminen

4 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio tunnustaa, että velvollisuus huolehtia 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen ja alueellaan sijaitsevan kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämisestä, suojelemisesta, säilyttämisestä, esittelemisestä sekä tuleville sukupolville välittämisestä kuuluu ensisijaisesti asianomaiselle valtiolle. Se tekee tämän johdosta kaiken voitavansa, turvautuen kaikkiin omiin voimavaroihinsa sekä tarvittaessa kaikkeen saatavissa olevaan, etenkin taloudelliseen, taiteelliseen, tieteelliseen ja tekniseen kansainväliseen apuun ja yhteistyöhön.

5 artikla

Varmistaakseen alueellaan sijaitsevan kulttuuri- ja luonnonperinnön tehokkaan ja aktiivisen suojelemisen, säilyttämisen ja esittelemisen tämän yleissopimuksen osapuolina olevat

valtiot pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan sekä asianomaiselle maalle soveltuvalla tavalla:

a) omaksumaan sellaisen yleispolitiikan, jolla on tarkoitus luoda kulttuuri- ja luonnonperinnölle tehtävä yhteisön elämässä sekä yhdistää tämän perinnön suojelu yleissuunniteluun;

b) asettamaan kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, säilyttämiseksi ja esittelemiseksi yhden tai useamman toimielimen alueilleen, joilla tällaista toimielintä ei ole, asianmukaisine henkilökuntineen sekä tehtävien edellyttämine varoineen;

c) kehittämään tieteellisiä ja teknisiä selvityksiä ja tutkimusta sekä luomaan sellaisia toimintamenetelmiä, jotka edesauttavat valtiota torjumaan kulttuuri- tai luonnonperintöään uhkaavat vaarat;

d) ryhtymään asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, tieteellisiin, teknisiin, hallinnollisiin ja varainhoidollisiin toimiin tämän perinnön määrittämiseksi, suojelemiseksi, säilyttämiseksi, esittelemiseksi ja elvyttämiseksi; sekä

e) edistämään kansallisten tai alueellisten koulutuskeskusten perustamista tai kehittämistä kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, säilyttämiseksi ja esittelemiseksi sekä kannustamaan tämän alan tieteellistä tutkimusta.

6 artikla

1. Kunnioittaen täysin niiden valtioiden itsemääräämisoikeutta, joiden alueella 1 ja 2 artiklassa mainittu kulttuuri- ja luonnonperintö sijaitsee sekä loukkaamatta kansallisen lainsäädännön mukaista omistusoikeutta tämän yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot tunnustavat, että tällainen perintö on maailmanperintöä, jonka suojelemiseksi koko kansainvälinen yhteisö on velvollinen yhteistyöhön.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat tämän yleissopimuksen mukaisesti antamaan apuaan 11 artiklan 2 ja 4 kappaleessa tarkoitetun kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämiseksi, suojelemiseksi, säilyttämiseksi ja esittelemiseksi, jos ne valtiot, joiden alueella se sijaitsee, tätä pyytävät.

3. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio sitoutuu olemaan ryhtymättä tahallisiin toimiin, jotka saattaisivat välittömästi tai välillisesti vahingoittaa sitä 1 ja 2 artiklassa tarkoitettua kulttuuri- ja luonnonperintöä, joka sijaitsee tämän yleissopimuksen osapuolina olevien muiden valtioiden alueella.

7 artikla

Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön kansainvälinen suojelu tarkoittaa tässä yleissopimuksessa sellaisen kansainvälisen yhteistyö- ja avustusjärjestelmän luomista, jonka tarkoituksena on tukea tämän yleissopimuksen osapuolina olevia valtioita niiden pyrkimyksissä tämän perinnön säilyttämiseksi ja määrittämiseksi.

III Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön hallitustenvälinen suojelukomitea

8 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yhteyteen perustetaan täten yleismaailmallisesti erityisen arvokkaan kulttuuri- ja luonnonperinnön hallitustenvälinen suojelukomitea, nimeltään "maailmanperintökomitea". Se koostuu yleissopimuksen 15 sopimusvaltiosta, jotka yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot valitsevat yleisistunnossaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksen säännönmukaisen istunnon aikana. Komitean jäsenvaltioiden lukumääräksi tulee 21 siitä

järjestön yleiskokouksen säännönmukaisesta istunnosta lukien, joka pidetään sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut vähintään 40 valtion osalta voimaan.

2. Komitean jäsenten valinnan on taattava maailman eri alueiden ja kulttuurien tasa-
puolinen edustus.

3. Komitean kokouksissa voivat olla läsnä neuvonantajina Kulttuuriomaisuuden säilyt-
tämisen ja entistämisen kansainvälisen tutkimuskeskuksen (ICCRROM) edustaja, Raken-
nusmuistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälisen neuvoston (ICOMOS) edus-
taja sekä Luonnon ja luonnonvarojen suojelua koskevan kansainvälisen liiton (IUCN)
edustaja, joiden lisäksi yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot voivat yleisistunnon-
aan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksen sään-
nömukaisten istuntojen aikana pyytää edustajia muista hallitustenvälisistä tai ei-
valtiollisista järjestöistä, joilla on samanlaiset päämäärät.

9 artikla

1. Maailmanperintökomitean jäsenvaltioiden toimikausi kestää sen yleiskokouksen sään-
nömukaisen istunnon päättymisestä, jonka aikana ne on valittu, yleiskokouksen kolman-
tena seuraavan säännönmukaisen istunnon päättymiseen.

2. Ensimmäisessä vaalissa nimetyistä jäsenistä yhden kolmasosan toimikausi kuitenkin
päätyy ensimmäisen sitä yleiskokouksen istuntoa seuraavan säännönmukaisen istunnon
päätyessä, jonka aikana heidät valittiin; ja samanaikaisesti nimettyjen jäsenten toisen
kolmasosan toimikausi päättyy toisen sitä yleiskokouksen istuntoa seuraavan säännönmu-
kaisen istunnon päätyessä, jonka aikana heidät valittiin. Yhdistyneiden Kansakuntien kas-
vatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksen puheenjohtaja valitsee näiden jäsenten
nimet arvalla ensimmäisen vaalin jälkeen.

3. Komitean jäsenvaltioiden tulee valita edustajikseen kulttuuri- tai luonnonperinnön
alalla päteviä henkilöitä.

10 artikla

1. Maailmanperintökomitea hyväksyy itse menettelytapasääntönsä.

2. Komitea voi milloin tahansa kutsua julkisia tai yksityisiä järjestöjä tahi yksityis-
henkilöitä kokouksiinsa kuultaviksi erityisissä kysymyksissä.

3. Komitea voi asettaa toiminnalleen tarpeellisiksi katsomansa neuvoa-antavat toimi-
elimet.

11 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena olevan valtion tulee toimittaa maailmanperintöko-
mitealle mahdollisuuksiensa mukainen inventointi sellaisista alueellaan sijaitsevista kult-
tuuri- ja luonnonperintöön kuuluvista kohteista, jotka soveltuvat otettaviksi tämän artiklan
2 kappaleessa tarkoitettuun luetteloon. Tämän inventoinnin, jota ei ole pidettävä tyhjätä-
vänä, tulee sisältää asiakirjatiedot kyseisten kohteiden sijainnista ja merkityksestä.

2. Niiden inventointien pohjalta, joita valtiot toimittavat 1 kappaleen mukaisesti, komi-
tea laatii, pitää ajan tasalla ja julkaisee "maailmanperintöluettelo"-nimistä luetteloä tämän
yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa määritellyyn kulttuuriperintöön ja luonnonperintöön osa-
na kuuluvista kohteista, jotka se katsoo vahvistamillaan perusteilla yleismaailmallisesti
erityisen arvokkaiksi. Ajanmukainen luettelo toimitetaan jakeluun vähintään joka toinen
vuosi.

3. Kohteen ottaminen maailmanperintöluetteloon vaatii asianomaisen valtion suostu-
muksen. Jos kohde sijaitsee alueella, jonka useampi kuin yksi valtio katsoo hallinto- tai
tuomiovaltaansa kuuluvaksi, ei kohteen ottaminen tähän luetteloon millään tavoin vaikuta
kiistapuolten oikeuksiin.

4. Komitea laatii, pitää ajan tasalla ja julkaisee olosuhteiden vaatiessa "Uhanalaisen maailmanperinnön luettelo" -nimistä luetteloa niistä maailmanperintöluettelossa olevista kohteista, joiden säilyttämiseksi on ryhdyttävä laajakantoisiin toimiin ja joiden hyväksi on pyydetty apua tämän yleissopimuksen mukaisesti. Tässä luettelossa on oltava arvio näiden toimien kustannuksista. Luetteloon saa ottaa vain sellaisia kulttuuri- ja luonnonperintöön kuuluvia kohteita, joita uhkaavat vakavat ja erityiset vaarat, kuten nopeutuneen rappeutumisen aiheuttama häviämishuono, laajakantoiset julkiset tai yksityiset hankkeet, taajamien tai matkailun nopea kehittäminen; maan käytössä tai omistussuhteissa tapahtuneiden muutosten aiheuttama tuhoutuminen; tuntemattomista syistä johtuvat suuret muutokset; eri syistä johtuva hylkääminen; aseellisen selkkauksen alkaminen tai uhka; suuronnettomuudet ja luonnonmullistukset; tuhoisat tulipalot, maanjäristykset, maanvyörymät; tulivuorenpurkaukset; vedenpinnan korkeuden muutokset, tulvat ja hyökyaallot. Komitea voi milloin tahansa kiireellisen tarpeen ilmetessä tehdä lisäyksen Uhanalaisen maailmanperinnön luetteloon ja julkistaa tällaisen lisäyksen välittömästi.

5. Komitea määrittelee ne perusteet, joilla kulttuuri- tai luonnonperintöön kuuluva kohde otetaan jompaankumpaan tämän artiklan 2 ja 4 kappaleessa mainittuun luetteloon.

6. Ennen pyynnön hylkäämistä kohteen ottamisesta jompaankumpaan tämän artiklan 2 ja 4 kappaleessa mainittuun luetteloon komitean on neuvoteltava sen sopimusvaltion kanssa, jonka alueella kyseinen kulttuuri- tai luonnonkohde sijaitsee.

7. Komitea koordinoi ja kannustaa asianomaisten valtioiden suostumuksella tämän artiklan 2 ja 4 kappaleessa tarkoitettujen luetteloiden laatimiseksi tarpeellisia selvityksiä ja tutkimusta.

12 artikla

Sen seikan, että jotakin kulttuuri- tai luonnonperintöön kuuluvaa kohdetta ei ole otettu kumpaankaan 11 artiklan 2 ja 4 kappaleessa mainittuun luetteloon, ei ole millään tavoin katsottava merkitsevänä sitä, ettei kohde ole yleismaailmallisesti erityisen arvokas muista kuin näihin luetteluihin ottamisesta johtuvista syistä.

13 artikla

1. Maailmanperintökomitea vastaanottaa ja tutkii kansainvälistä apua koskevat pyynnöt, joita tämän yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot tekevät alueillaan sijaitsevista kulttuuri- tai luonnonperintöön kuuluvista kohteista, jotka on otettu tai mahdollisesti soveltuvat otettaviksi 11 artiklan 2 ja 4 kappaleessa tarkoitettuihin luetteluihin. Sellaisten pyyntöjen tarkoituksena voi myös olla tällaisten kohteiden suojelemisen, säilyttämisen, esittelemisen tai elvyttämisen varmistaminen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaiset kansainvälistä apua koskevat pyynnöt voivat koskea myös 1 ja 2 artiklassa määriteltyjen kulttuuri- tai luonnonkohteiden määrittämistä, milloin alustavat tutkimukset ovat osoittaneet lisätutkimukset aiheellisiksi.

3. Komitea päättää näiden pyyntöjen vaatimista toimista sekä tarvittaessa määrittelee kohteiden luonteen ja laajuuden sekä antaa omasta puolestaan oikeuden asianomaisen hallituksen kanssa sovittaville tarpeellisille järjestelyille.

4. Komitea määrää toimiensa tärkeysjärjestyksen. Se ottaa tällöin huomioon suojelua vaativan kohteen merkityksen maailman kulttuuri- ja luonnonperinnölle, tarpeen antaa kansainvälistä apua kohteelle, joka parhaiten edustaa jotakin luonnonympäristöä taikka maailman kansojen ominaispiirteitä ja historiaa, tehtävän työn kiireellisyyden, niiden valtioiden käytettävissä olevat voimavarat, joiden alueella uhanalainen kohde sijaitsee, sekä erityisesti sen, missä määrin nämä valtiot kykenevät omin avuin suojelemaan näitä kohteita.

5. Komitea laatii, pitää ajan tasalla ja julkaisee luetteloa niistä kohteista, joille kansainvälistä apua on annettu.

6. Komitea päättää tämän yleissopimuksen 15 artiklan mukaisesti perustettavan rahaston varojen käytöstä. Se tutkii keinoja näiden varojen kartuttamiseksi ja ryhtyy tätä varten kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimiin.

7. Komitea on yhteistyössä niiden kansainvälisten ja kansallisten, valtiollisten ja ei-valtiollisten järjestöjen kanssa, joilla on samanlaiset päämäärät kuin tällä yleissopimuksella. Ohjelmiensa ja hankkeidensa toteuttamiseksi komitea voi kääntyä tällaisten järjestöjen puoleen, erityisesti Kulttuuriomaisuuden säilyttämisen ja entistämisen kansainvälisen tutkimuskeskuksen (ICCRROM), Rakennusmuistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälisen neuvoston (ICOMOS) sekä Luonnon ja luonnonvarojen suojelua koskevan kansainvälisen liiton (IUCN) samoin kuin julkisten ja yksityisten toimielinten sekä yksityishenkilöiden puoleen.

8. Komitean päätökset on tehtävä läsnä olevien ja äänestykseen osallistuvien jäsenten kahden kolmasosan enemmistöllä. Komitea on päätösvaltainen, kun sen jäsenten enemmistö on läsnä.

14 artikla

1. Maailmanperintökomiteaa avustaa sihteeristö, jonka nimittää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja, käyttäen mahdollisimman suuressa määrin hyväkseen Kulttuuriomaisuuden säilyttämisen ja entistämisen kansainvälisen tutkimuskeskuksen (ICCRROM), Rakennusmuistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälisen neuvoston (ICOMOS) sekä Luonnon ja luonnonvarojen suojelua koskevan kansainvälisen liiton (IUCN) palveluksia näiden toimialaan ja asiantuntemukseen kuuluvilla aloilla, laatii komitean asiakirjat ja komitean kokousten työjärjestyksen sekä vastaa komitean päätösten toteuttamisesta.

IV Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelurahasto

15 artikla

1. Täten perustetaan yleismaailmallisesti erityisen arvokkaan maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelurahasto, nimeltään "maailmanperintörahasto".

2. Rahasto toimii sääderahastona Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta, tiede ja kulttuurijärjestön talousohjesäännön määräysten mukaisesti.

3. Rahaston varat koostuvat:

a) tämän yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden suorittamista pakollisista ja vapaaehtoisista maksuosuuksista;

b) avustuksista, lahjoituksista tai testamentinsaannoista, jotka on saatu:

(i) muilta valtioilta;

(ii) Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestöltä, muilta Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestöiltä, etenkin Yhdistyneiden Kansakuntien kehitysohjelmalta tai muilta hallitustenvälisiltä järjestöiltä;

(iii) julkisilta tai yksityisiltä toimielimiltä tahi yksityishenkilöiltä;

c) rahaston varoille kertyvistä koroista;

d) varoista, jotka on saatu rahaston hyväksi järjestetyistä keräyksistä ja tilaisuuksista; sekä

e) kaikista muista maailmanperintökomitean laatimien rahaston sääntöjen sallimista lähteistä.

4. Rahastoon suoritettuja maksuosuuksia sekä muunlaista komitean käytettäväksi asetettua apua voidaan käyttää ainoastaan komitean määrittelemiin tarkoituksiin. Komitea voi vastaanottaa avustuksia, jotka on tarkoitettu ainoastaan tiettyä ohjelmaa tai hanketta varten edellyttäen, että komitea on päättänyt tällaisen ohjelman tai hankkeen

edellyttäen, että komitea on päättänyt tällaisen ohjelman tai hankkeen toteuttamisesta. Rahastolle annettuihin avustuksiin ei saa liittää minkäänlaisia poliittisia ehtoja.

16 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot sitoutuvat, vaikuttamatta vapaaehtoisiin lisäavustuksiin, suorittamaan säännöllisesti joka toinen vuosi maailmanperintörahaan maksuosuuksia, joiden määrän, kaikkiin valtioihin sovellettavana yhtäläisenä prosentiosuutena vahvistaa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksen istuntojen aikana kokoontuva yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden yleisistunto. Tähän yleisistunnon päätökseen vaaditaan niiden läsnä olevien ja äänestykseen osallistuvien sopimusvaltioiden enemmistö, jotka eivät ole antaneet tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua selitystä. Yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden pakollinen maksuosuus ei saa missään tapauksessa olla enempää kuin 1% Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön varsinaisen talousarvion mukaisesta maksosuudesta.

2. Tämän yleissopimuksen 31 artiklassa tai 32 artiklassa tarkoitettu valtio voi kuitenkin antaa ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettamisen yhteydessä selityksen siitä, etteivät tämän artiklan 1 kappaleen määräykset ole sitä sitovia.

3. Yleissopimuksen osapuolena oleva valtio, joka on antanut tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun selityksen, voi milloin tahansa peruuttaa sanotun selityksen tiedottamalla tästä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle. Selityksen peruutus ei kuitenkaan vapauta asianomaisia valtioita pakollisen maksuosuuden suorittamisesta ennen yleissopimuksen osapuolena olevien valtioiden seuraavaa yleisistuntoa.

4. Jotta komitea voisi suunnitella toimintonsa tehokkaasti, on tämän yleissopimuksen osapuolena olevien valtioiden, jotka ovat antaneet tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun selityksen, suoritettava maksuosuutensa säännöllisesti, vähintään joka toinen vuosi, ja tämän maksuosuuden tulisi olla vähintään yhtä suuri kuin ne maksosuudet, jotka niiden olisi ollut suoritettava, jos tämän artiklan 1 kappaleen määräykset olisivat olleet niitä sitovia.

5. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio, jonka kuluvan vuoden tai sitä välittömästi edeltäneen kalenterivuoden pakolliset tai vapaaehtoiset maksosuudet ovat myöhässä, ei ole vaalikelpoinen maailmanperintökomitean jäseneksi, joskaan tätä määräystä ei sovelleta ensimmäiseen vaaliin. Tällaisen jo komitean jäsenenä olevan valtion toimikausi päättyy tämän yleissopimuksen 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen vaalien yhteydessä.

17 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolena olevat valtiot harkitsevat tai edistävät sellaisten kansallisten, julkisten ja yksityisten säätiöiden tai yhdistysten perustamista, joiden tarkoituksena on hankkia lahjoituksia tämän yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa määritellyn kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista varten.

18 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolena olevat valtiot antavat apuaan kansainvälisille varainkeruukampanjoille, joita järjestetään maailmanperintökomitean hyväksi Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön alaisuudessa. Ne edesauttavat keräyksiä, joita 15 artiklan 3 kappaleessa mainitut toimielimet järjestävät tätä tarkoitusta varten.

V Kansainvälistä apua koskevat ehdot ja menettelytavat

19 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi pyytää kansainvälistä apua alueellaan sijaitsevaa yleismaailmallisesti erityisen arvokasta kulttuuri- tai luonnonperintöä varten. Sen on liitettävä pyyntöönsä ne 21 artiklassa määrätyt tiedot ja asiakirjat, jotka sillä on hallussaan ja jotka edesauttavat komiteaa päätöksen teossa.

20 artikla

Jollei 13 artiklan 2 kappaleen, 22 artiklan c-kohdan ja 23 artiklan määräyksistä muuta johdu, voidaan tämän yleissopimuksen mukaista kansainvälistä apua myöntää vain sellaisista kulttuuri- ja luonnonperintöön kuuluvaa kohdetta varten, jonka maailmanperintökomitea on päättänyt tai voi päättää otettavaksi jompaankumpaan 11 artiklan 2 ja 4 kappaleessa mainittuun luetteloon.

21 artikla

1. Maailmanperintökomitea määrittelee menettelytavan, jolla sille esitetyt kansainvälistä apua koskevat pyynnot käsitellään, ja tarkentaa pyynnön sisällön, josta tulee ilmetä suunnitteilla oleva hanke, sen vaatimat työt ja niiden arvioidut kustannukset, hankkeen kiireellisyys, sekä perustelut siihen, miksi apua pyytävän valtion omat voimavarat eivät riitä kattamaan kaikkia kustannuksia. Näiden pyyntöjen tueksi on mahdollisuuksien mukaan liitettävä asiantuntijalausunnot.

2. Komitea antaa mahdollisten toimien kiireellisyyden vuoksi etusijan suuronnettomuuksien tai luonnonmullistusten takia esitetyille pyynnöille ja käsittelee ne välittömästi; komitealla tulisi olla käytettävissään vararahasto tällaisia odottamattomia menoja varten.

3. Ennen päätöksen tekoa komitea toteuttaa tarpeellisiksi katsomansa selvitykset ja neuvottelut.

22 artikla

Maailmanperintökomitean myöntämä apu voi olla seuraavanlaista:

a) selvityksiä, jotka koskevat tämän yleissopimuksen 11 artiklan 2 ja 4 kappaleen mukaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta, säilyttämisestä, esittelemisestä ja elvyttämisestä aiheutuvia taiteellisia, tieteellisiä ja teknisiä ongelmia;

b) asiantuntijoiden, teknisen henkilöstön ja ammattitaitoisen työvoiman hankkimista hyväksytyyn työn asianmukaisen suorittamisen varmistamiseksi;

c) henkilökunnan ja erikoistyövoiman kaikilla tasoilla tapahtuvaa koulutusta, jolla valmennetaan kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämistä, suojelemista, säilyttämistä, esittelemistä ja elvyttämistä koskeviin tehtäviin;

d) sellaisen välineistön hankkimista, jota asianomaisella valtiolla itsellään ei ole tai jota se ei pysty hankkimaan;

e) matalakorkoisia tai korottomia lainoja, joilla voi olla pitkä takaisinmaksuaika;

f) poikkeustapauksissa ja erityisyistä tukien myöntämistä, joita ei tarvitse maksaa takaisin.

23 artikla

Maailmanperintökomitea voi myös antaa kansainvälistä apua kansallisille tai alueellisille koulutuskeskuksille, joissa valmennetaan henkilökuntaa ja erikoistyövoimaa kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämistä, suojelemista, säilyttämistä, esittelemistä ja elvyttämistä koskeviin kaiken tasoisiiin tehtäviin.

24 artikla

Laajakantoisen kansainvälisen avun on perustuttava yksityiskohtaisiin tieteellisiin, taloudellisiin ja teknisiin selvityksiin. Näissä selvityksissä on käytettävä kehittyneimpiä keinoja luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelemisessa, säilyttämisessä, esittelemisessä ja elvyttämisessä sekä noudatettava tämän yleissopimuksen päämääriä. Selvityksissä on myös tutkittava keinoja asianomaisessa valtiossa tarjolla olevien voimavarojen tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi.

25 artikla

Kansainvälinen yhteisö suorittaa pääsääntöisesti ainoastaan osan välttämättömien töiden aiheuttamista kustannuksista. Kansainvälistä apua saavan valtion oman osuuden on oltava olennainen osa ohjelmaan tai hankkeeseen käytettävistä voimavaroista, paitsi milloin sen omat voimavarat eivät tähän riitä.

26 artikla

Maailmanperintökomitean ja apua saavan valtion tulee tekemässään sopimuksessa määrittellä ne ehdot, joilla ohjelmaa tai hanketta, jota varten apua tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti annetaan, on toteutettava. Tällaista kansainvälistä apua saava valtio on velvollinen jatkamaan näin vaalitun kohteen suojelemista, säilyttämistä ja esittelemistä sopimuksessa asetettujen ehtojen mukaisesti.

VI Kasvatusohjelmat

27 artikla

1. Jokainen tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio pyrkii kaikin asianmukaisin keinoin sekä erityisesti kasvatus- ja tiedotusohjelmin lujittamaan kansalaistensa arvontoa ja kunnioitusta tämän yleissopimuksen 1 ja 2 artiklassa määriteltyä kulttuuri- ja luonnonperintöä kohtaan.

2. Se sitoutuu laajalti tiedottamaan kansalaisilleen tätä perintöä uhkaavista vaaroista sekä tämän yleissopimuksen päämäärien toteuttamistoimista.

28 artikla

Tämän yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden, jotka saavat yleissopimuksen mukaista kansainvälistä apua, on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin tehdäkseen tunnetuksi sen perinnön merkityksen, jota varten apua on saatu, sekä sen osuuden, joka tällaisella avulla on ollut.

VII Kertomukset

29 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden on niissä kertomuksissaan, jotka ne toimittavat Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokoukselle sen määräämänä aikana ja sen määräämällä tavalla, tehtävä selkoa antamistaan säädöksistä ja hallinnollisista määräyksistä sekä muista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet tämän yleissopimuksen soveltamiseksi, samoin kuin tällä alalla saaduista kokemuksista.

2. Nämä kertomukset annetaan maailmanperintökomitealle tiedoksi.
3. Komitea antaa kertomuksen toiminnastaan jokaisessa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksen säännönmukaisessa istunnossa.

VIII Loppumääräykset

30 artikla

Tämä yleissopimus on tehty arabian, englannin, espanjan, ranskan ja venäjän kielellä, jotka viisi tekstiä ovat yhtä todistusvoimaisia.

31 artikla

1. Tämä yleissopimus on Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön jäsenvaltioiden ratifioitavissa tai hyväksyttävissä valtiosääntöjensä mukaisessa järjestyksessä.

2. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

32 artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna kaikkien niiden Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön jäsenyyteen kuulumattomien valtioiden liittymistä varten, jotka järjestön yleiskokous kutsuu siihen liittymään.

2. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

33 artikla

Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin kahdeskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, mutta vain niiden valtioiden osalta, jotka ovat tallettaneet asianomaisen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa sinä päivänä tai sitä aikaisemmin. Se tulee voimaan muun valtion osalta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun tämä ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.

34 artikla

Seuraavat määräykset koskevat niitä tämän yleissopimuksen osapuolina olevia valtioita, joilla on liittovaltiollinen tai moniyksikköinen hallitusmuoto:

a) tämän yleissopimuksen niiden määräysten osalta, joiden täytäntöönpano kuuluu liittovaltiollisen tai keskitetyn lainsäädäntäelimen lainkäyttövallan piiriin, liitto- tai keskushallituksen velvollisuudet ovat samat kuin niiden sopimusvaltioiden, jotka eivät ole liittovaltioita;

b) tämän yleissopimuksen niiden määräysten osalta, joiden täytäntöönpano kuuluu sellaisten yksittäisten lakiasäätävien osavaltioiden, maiden, maakuntien tai kanttonien lainkäyttövallan piiriin, joita liittovaltion hallitusmuoto ei velvoita ryhtymään lainsäädäntötoimiin, liittohallituksen on tiedotettava näiden osavaltioiden, maiden, maakuntien tai kanttonien asianomaisille viranomaisille sanotuista sopimusmääräyksistä sekä annettava suosituksensa niiden hyväksymiseksi.

35 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi irtisanoutua yleissopimuksesta.
2. Irtisanoutumisesta on ilmoitettava kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
3. Irtisanoutuminen tulee voimaan kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomiskirjan vastaanottamisesta. Se ei koske irtisanoutuvan valtion taloudellisia velvoitteita ennen sitä päivää, jolloin irtisanoutuminen tulee voimaan.

36 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja ilmoittaa järjestön jäsenvaltioille, 32 artiklassa tarkoitetuille järjestöön kuulumattomille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 31 ja 32 artiklassa tarkoitetuista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista sekä 35 artiklassa tarkoitetuista irtisanoutumisista.

37 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous voi tarkistaa tätä yleissopimusta. Tällainen tarkistus on kuitenkin vain niitä valtioita sitova, jotka tulevat tarkistetun yleissopimuksen osapuoliksi.
2. Jos yleiskokous hyväksyy uuden yleissopimuksen, jolla kokonaan tai osittain tarkistetaan tätä yleissopimusta, se lakkaa olemasta avoinna ratifioimista, hyväksymistä tai liittymistä varten siitä päivästä, jolloin uusi tarkistuksen sisältävä yleissopimus tulee voimaan, ellei uudessa yleissopimuksessa toisin määrätä.

38 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti tämä yleissopimus rekisteröidään Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan pyynnöstä.

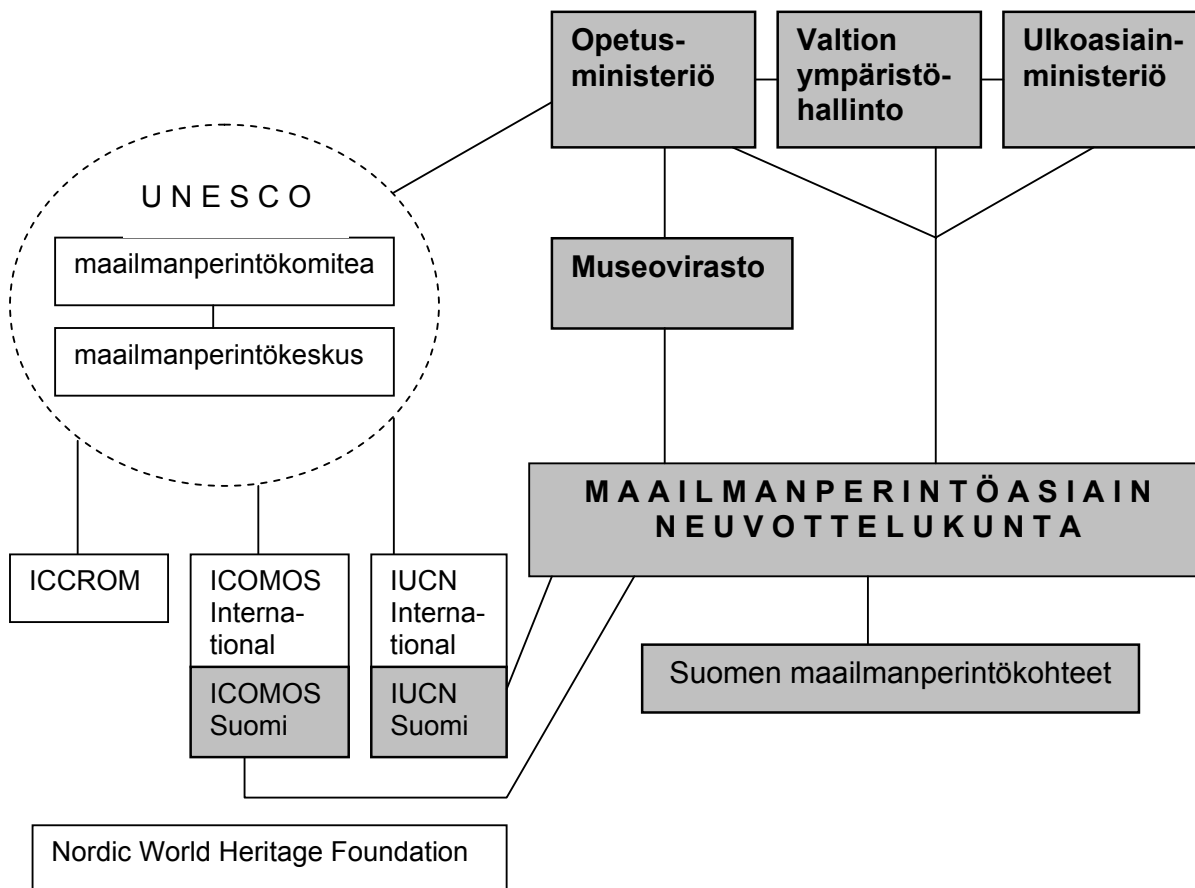
Tehty Pariisissa 23 päivänä marraskuuta 1972 kahtena, yleiskokouksen 17. istunnon puheenjohtajan sekä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan allekirjoittamana alkuperäiskappaleena, jotka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon ja joiden oikeiksi todistetut jäljennökset toimitetaan kaikille 31 ja 32 artiklassa tarkoitetuille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille.

Liite 2

Maailmanperintöyhteistyö Suomessa

Neuvottelukunnan jäsenet merkitty harmaalla.

Liite 3

Kohde-esitys ja sen käsittelyaikataulu

Kohde-esitys

1. kohteen nimi ja tunnistetiedot

- sijaintivaltio
- maakunta tai alue
- kohteen nimi
- maantieteelliset koordinaatit
- kartat ja asemapiirroksot, joissa esitettynä alueen rajat sekä suoja-alue
- alueen pinta-ala

2. perustelu kohteen valitsemiselle maailmanperintökohteeksi

- kriteeri(t), jonka/joiden perusteella kohdetta esitetään
- kohteen yleismaailmallisen arvon perustelu
- vertaileva analyysi
- autenttisuus/integriteetti

3. kuvaus

- kohteen kuvaus
- historia ja kehitys

4. kohteen hallinto

- omistus
- laillinen status
- suojelukeinot ja niiden soveltaminen
- maakunnalliset ja kunnalliset suunnitelmat: kaavoitus, suojelusuunnitelma, matkailun kehityssuunnitelma jne.
- kohteen hallintosuunnitelma ja tavoitteet
- resurssit: rahoituslähteet ja -määrät, taidot ja koulutusmahdollisuudet
- asiantuntijaresurssit: suojele ja hallinto
- vierailijoiden palvelut ja tilastointi
- tiedotus- ja esittelysuunnitelma
- henkilöstö

5. kohteeseen vaikuttavat seikat

5.1. kunto ja säilyneisyys nykyhetkellä (State of Conservation)

5.2. kohteeseen vaikuttavat seikat

- kehityssuunnitelmat
- ympäristöön kohdistuvat paineet
- luonnonkatastrofit ja vaaroihin valmistautuminen
- matkailun aiheuttamat paineet
- asukasmäärä kohteessa ja suoja-alueella

6. seuranta (Monitoring)

- keskeiset säilyneisyyden ja suojelun toteutumisen mittarit
- seurannasta vastaavat viranomaiset
- aiemmat seurannan tulokset

7. dokumentointi

- audiovisuaalinen aineisto: valokuvat, diakuvat, filmit, videot jne.
- hoito- ja käyttösuunnitelma
- tiedot kohteen inventoinnista: inventoinnin muoto ja aika
- inventoinnin säilytyspaikka
- kirjallisuusluettelo

8. yhteystiedot

- kohde-esityksen tekijä
- vastuullinen paikallinen viranomainen
- muut paikalliset viranomaiset
- virallinen www-osoite

9. allekirjoitus

Aikataulu

Kohteiden nimeämisprosessi etenee seuraavan aikataulun mukaisesti ja kestää noin 17 kuukautta. Valmisteluvuonna (0) tapahtuu kohteen kansallinen valmistelu, arviointivuonna (1) esitys toimitetaan maailmanperintökomitealle ja asiantuntijajärjestöt arvioivat sen. Arviointiprosessi jatkuu käsittelyvuonna (2), jolloin kohde-esitys käsitellään maailmanperintökomiteassa.

Valmisteluvuosi (0)

Aieluettelo toimitetaan Unescon maailmanperintökeskukseen 31.1. mennessä.

Kansalliset viranomaiset valmistelevat kohde-esitykset: Museovirasto vastaa kulttuuri-perintökohteiden valmistelusta ja ympäristöministeriö luonnonperintökohteiden valmistelusta. Yhdistettyjen kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden osalta valmisteluvastuu on yhteinen. Kohde-esitykset toimitetaan opetusministeriöön.

Arviointivuosi (1)

Opetusministeriö lähettää kulttuuriministerin allekirjoituksellaan hyväksymät kohde-esitykset maailmanperintökomitean sihteeristölle Unescon maailmanperintökeskukseen 31.1. mennessä.

Sihteeristö rekisteröi ja tarkistaa esitykset sekä pyytää puuttuvat asiakirjat jäsenvaltiolta. Sihteeristö ja asiantuntijajärjestöt (ICOMOS tai IUCN tai molemmat) tarkistavat yhdessä esitykset. Mikäli asiakirjoja puuttuu, sihteeristö pyytää niitä jäsenvaltioilta välittömästi.

Arviointivuosi ja käsittelyvuosi (1-2)

Asiantuntijajärjestöillä on aikaa arvioida esityksiä noin 8 kuukautta, arviointivuoden kesäkuusta käsittelyvuoden helmikuuhun. Arvioinnit on toimitettava sihteeristölle helmikuun puoliväliin mennessä, jotta sihteeristö ehtii toimittaa ne maailmanperintökomitean hallintoneuvostolle (World Heritage Bureau) vähintään kuusi viikkoa ennen hallintoneuvoston kokousta.

Huhtikuun kokouksessaan hallintoneuvosto tarkastelee esitykset asiantuntijajärjestöjen arvioihin tukeutuen ja suosittelee maailmanperintökomitealle,

- että kohde merkitään maailmanperintöluetteloon, tai
- että kohdetta ei merkitä maailmanperintöluetteloon, tai
- että esitys palautetaan jäsenvaltiolle lisätietoja varten. Esitys käsitellään uudestaan seuraavassa hallintoneuvoston kokouksessa, tai
- että esitys palautetaan jäsenvaltiolle laajempaa selvitystä (esim. vertailevaa tutkimusta) varten.

Sihteeristö toimittaa hallintoneuvoston raportin maailmanperintökomitean jäsenvaltioille sekä kohde-esityksiä tehneille valtioille. Sihteeristö pyytää jäsenvaltiolle palautetuista kohteista lisätietoja, jotka on toimitettava sihteeristölle viimeistään 1.10.

Kesäkuussa maailmanperintökomitea käsittelee istunnossaan kohde-esitykset hallintoneuvoston suositusten perusteella. Asiantuntijajärjestöt ICOMOS ja IUCN esittelevät esitykset istunnossa.

Komitea päättää,

- että kohde merkitään maailmanperintöluetteloon, tai
- että kohdetta ei merkitä maailmanperintöluetteloon, tai
- että esitys palautetaan jäsenvaltiolle lisätietoja varten, tai
- että esitys palautetaan jäsenvaltiolle laajempaa selvitystä varten.

Istunnon jälkeen sihteeristö lähettää jäsenmaille maailmanperintökomitean raportin, joka sisältää kaikki päätökset.

Liite 4

Kansainvälisiä sopimuksia, julistuksia ja lisätietoja

Sopimuksia

Unesco

Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property. Paris, 14 November 1970.

http://www.unesco.org/culture/laws/1970/html_eng/page1.shtml

Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. The Hague, 14 May 1954. http://www.unesco.org/culture/laws/hague/html_eng/page1.shtml

Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage. Paris, 2 November 2001. http://www.unesco.org/culture/laws/underwater/html_eng/convention.shtml

<http://www.unesco.org/general/eng/legal/convent.shtml>

Euroopan neuvosto

Convention for the protection of the Architectural Heritage of Europe (The Granada Convention). <http://conventions.coe.int/treaty/EN/cadreprincipal.htm>

The European Convention on the protection of the archaeological heritage (Malta 1992). http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Heritage/Archaeology/

The European Landscape Convention (Florence 2000).

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Environment/Landscape/

Julistuksia

International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (*The Venice Charter*), ICOMOS, 1964. http://www.international.icomos.org/e_venice.htm

The Florence Charter (*Historic gardens and landscapes*), ICOMOS, 1982.

http://www.international.icomos.org/e_floren.htm

Charter on the Conservation of Historic Towns and Urban Areas, ICOMOS, 1987.

http://www.international.icomos.org/e_towns.htm

Charter for the Protection and Management of The Archaeological Heritage, ICOMOS, 1990. http://www.international.icomos.org/e_archae.htm

Charter for the Protection and Management of the Underwater Cultural Heritage, ICOMOS, 1996. http://www.international.icomos.org/under_e.htm

International Charter on Cultural Tourism, ICOMOS, 1999.

<http://www.icomos.org/tourism/charter.html>

Principles for the Preservation of Historic Timber Buildings, ICOMOS, 1999.

<http://www.icomos.org/iiwc/charter.html.en>

Charter on the Built Vernacular heritage, ICOMOS, 1999.

<http://www.international.icomos.org/vernac-eng.htm>

Lisätietoja

<http://www.unesco.org/whc>

<http://www.icomos.org>

<http://www.iucn.org>

<http://www.iccrom.org>

ympäristöhallinto: <http://www.vyh.fi>

opetusministeriö: <http://www.minedu.fi>

Museovirasto: <http://www.nba.fi>

Suomenlinna: <http://www.suomenlinna.fi>

Vanha Rauma: <http://www.oldrauma.fi>

Petäjaveden vanha kirkko: <http://www.petajavesi.fi/kirkko>

Verlan puuhiomo ja pahvitehdas: <http://www.verla.fi>

Sammallahden hautaröykkiöalue: <http://www.nba.fi/ARCHAEOL/Sammallahti/index.htm>

Management Guidelines for the World Heritage Cities. Organization of World Heritage Cities, 1991. <http://www.ovpm.org/gestion/index.asp>

Management guidelines for world cultural heritage sites. Bernard M. Feilden & Jukka Jokilehto, 1998 (1993). ICCROM, Rooma. Tilattavissa ICCROMista: <http://www.iccrom.org>

Risk preparedness: a management manual for world cultural heritage. Herb Stovel, 1998. ICCROM, Rooma. Tilattavissa ICCROMista: <http://www.iccrom.org>

Verdensarv i Norden. Nordisk Ministerråds Rapport, Nord 1996:30.